Է. ՏԱՐԻ Թիւ 2,085 Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ՅՈՒԼԻՍ 26 — 8 ՕԳՈՍՏՈՍ 15 ձէմազի իւլ էվ՚, 1321 — 26 թէմմուզ 1319 ՇԱԲԱԹ

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

پوزانتیون
ایشبو یومی وسیاسی غزته، صاحبی بیانی وه مدیری مسئولی
پوزانت چیان
مطبعه نك باره قاپوسی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولو عمارتده
دائره مخصوصه در

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddessi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Օրուան Խնդիրը

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՆ Ի ԿՈՎԿԱՍ

Վարդավառի Բ. օրը մեր առած լուրին ճշտութեանը մասին եթէ երբեք ո՛և է տարակոյս մնացած էր, այս վայրկենիս, դժբախտաբար, փարատած պէտք է ըլլայ վերջնապէս։ պարտնակութիւնը այն քառեակ նամակներուն զոր անցեալ չաբաթ օրուընէ ի վեր Տփղիսէն առացանք երկու տարբեր աղբիւրներէ։

Ոմանք կարծեցին թէ Բեդերապրիի Մամլոյն մէջ երեւցած զեկոյցը կ՚վերաբերի զարձեալ զպրոցապատման համարուած կալուածներուն։— Բայց տեղի ունեցած պաշտօնական հրատարակութեան բանալի թաթամնամութենէն իմացուեցաւ արդէն որ խնդիրը չաս աւելի ծանր է այս անգամ։

Ուրիշներ ալ ենթադրեցին թէ միայն Էջմիածնի Վանքին սեփականութիւնն էր ազած վնց գիւղերն են որ կ՚գրաւուին, ինչպէս ուրիշ գիւղեր՝ սեփականութեան իրաւունքի անորոշութեան առարկայ ըլլալով՝ գրաւուած էին յատկագոյն Էջմիածնին պարիկ իշխանութենէն Ռուսիոյ անցեալէն ի վեր։— Բայց «Հայոց եկեղեցապատկան կալուածները»Պետական Վարչութեան ներքարկելու մասին եղած յայտարարութեան թէ՛ պատճառական մասն և թէ՛ անօրինական հատուածը կ՚ցուցնին միանգամայն որոշապէս թէ այն վեց գիւղերէն չ՚ան աւելի քանիներ վրայ կուգայ եկեղեցիէն։

Վերջապէս, ոմանք ալ բաւական միամիտ երեւնալ ուզեցին՝ ենթադրելով որ Զարը տեղեկութիւն չունի այն նախարարական Հրամանագրէն, որ, յամենայն դէպս չէ կարող Ուքաղ մը այժմ ունենալ։ Բայց, այսպիսի հարուածի մը առջեւ, Հայ. եկեղեցւոյ զաւակ մը չաս սիրտ պէտք է ունենայ արդարեւ՝ բաւարար հետ խաղալու համար։— Ուքաղ կամ Մինիստրական Հրամանագիր, ամէնքը մէ՛կ ճամբայ կ՚ելլենեն, քանի որ ասիկ առաջ ալ 300 գպրոց գրաւելու և 350,000 լիրայի արժողութեամբ զպրոցապատկան կալուած բոլորովին իւրացնելու համար, Մինիստրական Հրամանագիր մը բաւական եղած էր։ Եւ յետոյ, թէպէտ վերջին օրերս Նիքոլաս Բ. Կայսրն ալ զբաղած ըլլար նորանատաս Ս. Սերաֆիմի ուխտագնացութեամբը, և անոր մասնակցութեամբ զբաղուած պաշտամունքովը, բայց անշուշտ աւանդ իր հաւանութեան չէր ոգ ծանուցեալ Հրամանագիրին հրատարակութեան տրուելուցաս։

Ինչ որ Զարն ինք յայտարարել ուզէ իր ընդհանուր հպատակներուն, ի՛նքզինքով կ՚հոչակուի։ Իսկ ամէն կառավարական անօրինութիւնէ որ երկրին կամ վարչութեան այս կամ այն մասին կ՚վերաբերին, առն այս Հրամանագրի ձեռը կ՚զգենուն սովորաբար։

Մեր 2,076րդ, 2,079րդ և 2,083րդ թիւերով քիչ չատ քննեցինք խնդրոյն էութիւնը, պատասխանելով ամէն ամասանութիւններուն որոց վրայ կ՚ցնոտ ծանուցեալ անօրինութիւնը։

Այսօր կ՚ուզէ որ քայլ մը եւս առնենք առն քննութեան ճամբուն մէջ, աչքէ անցընելով թէ «Եկեղեցական կալուածներուն Պետական կոմս ֆօռոսը,»ինչ Պետական տարաքաղութեան ենթակաճի ասիկ երկիրներու վրչ ալ պատահած է, ի՞նչպես, և ո՞րպիսի պայմաններու տակ»։

Խնդիրը, այսպէս ներկայացուած, յոյժ ընդարձակ է։ Բայց կ՚ուշիատինք այսօր ալ դառ չեղնել խմբագրականի մը սահմաններէն։

Մեր աչքը խօթելին Թիրանան։ (Մօտ. Վէնոսթիի յօդուածը)։—Պատասխանելինք թէ Մ. Վալտէք—Ռուսոյի և Մ. Բօնալ երանելիները կ՚վերաբերին ազ—աբդիւռռահման Մինաճանիենց. մինչ Հայոց վանքերը, որոնց վերաբերեալ ենթադրութիւնները, բայց քանի որ վերջնականութիւն (finalité) չկայ բոլոր այս կարգադրութեանց չարքին մէջ, յոռետեսութեան չափազանց ձև մը պիտի չըլլար ենթադրել թէ եկեղեցապատկան կալուածներուն հոգեւոր իրացումը լոկ քայլ մ՚է դէպ ի սեփականութիւն իսկ իրացումը։

*** Բայց չարունակելով մեր քաղաքական քննութիւնը, եթէ Գերմանիա անցնինք, հոն ալ աւելի աչքի զարնող օրինակ մը կ՚գտնենք, այսինքն թէ նոյն իսկ Kulturkampf-ի ամենաբուռն չրջանին մէջ, Գերման Կառավարութիւնը չզբաւեց չեփականեց կաթոլիկ եկեղեցւոյ կալուածները, կամ անոնց մատակարարութիւնն իր ձեռքը չառաւ։ Կարգ մը Միացեալ Նահանգներ պատգամ երկրէն, իրրև հակակարշիկական, իրրև հակառակորդ Գերմանիոյ Պետական միութեան և իրրև համախոհ Հանուէրեանց, կարգ մը եպիսկոպոսներ կախակից, գտան ենթարկեց, քանտարկեց, կարգ մը կղեր արգիլեց ուսուցչութենէ, Պապին անուանածներուն պաշտօնավարութեան արտաքին չառաւ, բայց չդպաւ Տանտարանակ Պատուիրանին ա՛յն տրամադրութեան որ կ՚նուիրագործէ սեփականութեան իրաւունքը։ Զոր և իսկ ոչ մի հակակրիր տրամադրութիւններն ևս առաւ, և միայն ձիրաւիղները չընդունելով, իրաց նախկին վիճակը վերահաստատեց, և հիմակ ալ, որպէս առաջ, կաթոլիկ եկեղեցին որ ի Գերմանիա՝ ինք կ՚մատակարարէ իր ատացուածքները։

Ռուս Մամալը վերջերս, Հրէից գէմ վիճելով, սակայն միաք մը յայտնեց թէ Հրեայք չառ տեսնելու չեն իրենց դէմ ուղղուած բացառիկ անօրինութիւնները. որովհետեւ իրենք, ո՛րչափ ալ ռուսերէն սորված և ռուսական կեանքի վարժուած ըլլան, միշտ օտար ցեղ մ՚են, Ռուս չեն ցեղով, օտարական են երկրին համար։ Գերմանիոյ օրինակը բացատրելու համար ալ թերեւս ըսէ Ռուս Մամուլը թէ կաթոլիկ Գերմանը նոյնքան Գերման էին և են որքան միւս Գերմանք։

Բայց Կովկասի Հայերուն դէմ այս փաստն ալ չի զօրեր։ Ի՛նքնք թէպէտ ցեղով Ռուս չեն, բայց նաև օտարական չեն երկրին համար։ Իրենք նոյնչափ բնիկ են իրենց բնական գաւառներուն մէջ։ որչափ Ռուսք բնիկ են իրենց բնական գաւառներուն մէջ։ Կովկասի Հայերը Ռուսիոյ Հրէից պէս չեն։ Ո՛չ գաղթական են, ո՛չ ալ եւթնէն եկած։ Երկրին պինդ հին բնակիչներն են։ Հոն իրենք նոյնչափ հին են, որչափ հին է երկրին պատմութիւնն իսկ։ Եւ այս ցեղն ուռած, ոչ ուռած, փճացնող ցեղ մը չէ հոն, այլ մեծագոյն բաժինն ունեցած է երկրին հողագործութեան, գիւղատնտեսութեան, արհեստագործութեան, վաճառականութեան բարգաւաճման մէջ, միշտ օգակար ժողովուրդ մ՚եղած է, և իր հաւատարմութեամբ, ազնուութեամբ, աչխատասիրութեամբ, չարքաչ կեանքով, երկրին քաղաքային բարեկարգ վարչութեան համար սատար մը, զօրավիգ մը եղած է հաւատաւոր, քան նեղացուցիչ, օտարական, խորթ տարր մը, ինչ որ ալ ըսած ու գրած ըլլան նախանձաբեկ հակառակորդներ, որոց կուսակցական և անձնական քինախնդրութիւնները վայելուչ չէ որ հաշուի առնուին իբրեւ հիմնական նկատողութիւններ Պետական կարգադրութիւններու մէջ։

Քանի որ Գերմանիոյ օրինակին դիմեցինք, իբրեւ աւելի վճռական փաստ մը կրնանք յիշել թէ Լհհ գերման չըլլալով հանդերձ, և Լհհերուն դէմ վարչական պայքար մը մղուած ըլլալով հանդերձ, անոնց եկեղեցապատկան սահգուած գրքերը չեն գրաւուած Տէրութենէն, որ Լհհերուն հողային սեփականութեանց ընդարձակութիւնը տնտեսելով, մտքէն չանցուց գրաւել, այլ գոհացաւ «Գերման գաղթատարման Վարչութիւնն» հաստատելով, և քանի մը միլիոն ոսկի դնելով անոր տրամադրութեան տակ, որպէս զի լհհական ծախսը հանուող կալուածները գնելով, տայ գերման գաղթականներուն՝ Բրուսիական Լհհաստանի կամ Բալթանիոյ մէջ։

*** Կարելի է նաև օրինակ բերել Անգլիոյ կրօնական պայքարներէն, ուր թէպէտ կրօնական «Բարեկարգութիւն» չարժումին սկիզբը կիրքերը սաստկագոյն բորբոքեցան Պապական Եկեղեցիին դէմ, և փոխադարձաբար կաթոլիկներն ինչ որ կրնային ընել ըրին Բողոքական ասրբին դէմ, բայց կաթոլիկին սեփականութիւնը Բողոքականին չառաւեցաս. ո՛չ ալ կաթոլիկ եկեղեցին լհհամալալութեան տակ գրաւեցաս. այլ ինչ որ կաթոլիկ եկեղեցին էր, եղաս խմրովին Անկլիքան Եկեղեցւոյ, որ չի գադրիր ինքզինք կաթոլիկ գաւանելէ։ Կաթոլիկ կղերն ընդ երկար հաւածուեցաս էր 1789էն ի վեր։ Հետեւապէս, Ֆրանսայի օրինակն ալ չի զօրեր բացատրելու կովկասեան նոր անօրինութիւնը։

Հարկ է վերայ կայ ուրեմն, յաջորդ յօդուածով մը, տարբեր չարժառիթի մը, տարբեր հայեցակէտ մը դրնելու։

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԸՆՏԱՆԵԱՑ ԱՆՁԻՏՈՒԹԻՒՆ.—ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՔԱՆԱԿԷՆ ԱԻԵԼԻ ՈՐԱԿԸ.—ԲԺԻՇԿԻ ՄԸ ԿԱՐՏԻԸԸ ՄԵՐ ԿԵՆՑԱՂԻՆ ՎՐԱՅ.—ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԻՆ ՄԷՋ ՏՆՂԱՑ ԵՒ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.

Ե.

Երբ ծնողներուն իրենց զաւակաց մասին ցոյց տուած անտարբերութիւնը, անկարողութիւնը՝ չատ անգամ ալ վնասակար կացութիւնն անոնց հանգէպ՝ կը տեսնենք, դպրոցին օձիքը կ՚բռնենք, որպէս զի դպրոցը ճար մը ընէ, չեղոքացնէ, ջնջէ ընտանիքը—վարժոյի վնասակար միքրոսկոպները։ Ազգային մեծամասն դատափարակ Ռէյեէս էֆ. Պէրպէրեան դպրոցը կ՚կոչէ «Ճաճար հրաչագործ, վսեմ Հռչաբան», և կ՚աւելցնէ «ուր կապարն ոսկի՝ նիւթին հոգի դառնայ»,անշուշտ մեր դպրոցներուն համար կ՚ըսէ, ուր իրր իմաստութիւն Հայոց, կապարն ուներ, ոսկի սիրտ ու հոգի ուղղ պիտի դառնայ, չէ՞ մի, ո՛չ, ո՛չ, ինչու. որովհետեւ... իր զպրոցին համար կ՚ըսէ ան։ Վայ մեզի ուրեմն։ Իւրաք որ մեր դպրոցները գբեղէկ կարկառուն մեծամասնութեամբ, ո՛չ միայն հրաչագործ ոճաճարներ չեն եղած ընդհանրապէս, այլ սրտզ նիւթին իր վիճակին մէջ իսկ հալեցնող հալոցներ չեն եղած։ Աւաոած իւ՛, ոուս—դպրոցին վրայ չաղադղ քուն ոաճար—դպրոցն աւելի մեծ ու ահաւոր թշնամին՝ մինչեւայր կամ փղոց վարժարանին դէմ ինչպես պիտի դիմադրէ։ ահա հարցում մը որուն առջեւ կ՚ոսկամ ես։ Մեր դպրոցներն ուրեմն ի՞նչ պայմաններու տակ գործունեայ ու չափաւոր մտքի մարդեր պիտի տայնեն մեզի, մարդեր որ պատրաստուած ըլլան կեանքի զանազան դժուարութեանց դէմ քաջալերեմբ դիմադրելու։ Զարհամարհելն ամէնէն խնամարկ արհեստներուն հետ այն ամէն խնամարկ մարդիկը, որ չատ անգամ ռամիկ ու ոգէա մակդիրներով կ՚ոբակարծուին խելացի մարդոց կողմէ։ Ինչպէս որ մարդու մը ընկերութիւն ընդհանրապէս իր ընկերներէն կ՚հակցուի, որովհետեւ սովոր ենք սա խօսքն յեղկեղել մէկու մը «ըսէ ինծի թէ ո՞րք են ընկերներդ, ու ես ըսեմ քեզի թէ դուն ինոոր մարդ ես», այնպէս ալ աչակերտ մը սովորաբար կ՚արդիւնաբ թէ որո՞ւ աչակերտ է, հասկնալու համար թէ քանի՞ ֆոյչի դասափարակութիւն ստացած է։ Առանց խնդրոյն չուրջը պտրակելու ըսենք թէ դասատուներու թեղային վարժարաններէն երեսի բազձացած արդիւնքը չեն արտադրեր, և ուր, յարգելի բացառութիւններէ զատ, բնաւ մեր փափաքած լուրջ, պարկեշտ, դգաստ, խնայասիրաց ու զարգացած մարդիկը չեն հանդիպիր, որպէս զի իրենց ներկայ և ապագայ նիւթական ու բարոյական կրկին վիճակները կառավարեն գիտակցաբար։ Սպասել որ մեր վարժարաններէն ելած աչակերտներն ի միջի այլոց ընկերական ու ամուսնական կեանքերու վրայ հասուն գաղափարներ չունեն, ընտանիք կառավարելու ողջմտութեան պատրաստուած ըլլան, ընտիրցաբեր, ընտանեաբեր ու ծնողաբեր ըլլան ու մէկ խօսքով մարդ պատրաստուած ըլլան։ կրնա՞նք սպասել այս ամէնը ներկայ վիճակաս։ Կարծեմ ոչ։

Եթէ ի՛ուզենք մարդ պատրաստել, նախ պէտք է մեր դպրոցները մաքրել որջացած ու արմատացած անկարող, անուն և խնամի վարժապետներէն։ Ժամանակն է ասա, դպրոցական տարեշրջի սահմով։ Մա խոիր ըսուած բանէն չզդ անցնէք, ա՛լ ներիք ըլլան ժամանակի, կեանքի, ասկրի չդայլութիւնները։ Կեանքի բազմազանի պէտքերը կարենալ գոհացնելու համար հրանոց մարդոց պէտքը կայ։ Ի՞ուք ալ, ո՛վ քիչ կամ չատ գործի մարդ դաստիարակիներ, կրթնապատկեցո՛ք ձեր քանքարներդ, մեծ է պարտքերնիդ, դաստիարակութեան մէջ ժամանակը չատնդ անցնի է, ասանդ է պատասխանատուութիւնդ եթէ կ՚ձանչնաք։ Լաւ հերկեցէք, սերմանեցէք ձեզի յանձնուած մատղաց գեհինները,իզձի մաջք և առնական պարկեչտութեամբ։ Ծողովուրդներուն և ընտանիքներուն կազմութեան մէջ գուք բաժին ունիք։ Եթէ տղայ մը, պատանի մը կամ երիտասարդ մը գող, անառակ ու սրիկայ ըլլայ, անոր այդ վիճացուն վիճակին ուղղակի պատասխանատու կ՚համարինք գձեզ՝ ծնողներին առաջ։ Ուստի, այս այսպէս ըլլալը գիտնալով, ջանացէք պարկեչտ մարդեր հասցնել։ Դաստիարակները գպրոցին գուրս իրենց ներկայ ու անցեալ չրջաններու աչակերտաց հետ յարաբերութեան մէջ պիտի ըլլան, իբր ճչմարիտ մենտորներ՝ գանոնք իրենց փորձառու և գիտակից խորհրդներով առաջնորդելով կեանքի ուղիին մէջ։ Անոնց ամաստութեան մէջ իսկ իրենց անկեղծ համակրութիւնն ու խորհուրդները պարտին ունենալ իրրեւ իրենց եղբայրներուն ու զաւակները։

*** Շատեր, գուցէ ամուսնական խնդրոյ մը նկատմամբ գրուած այսօրինակ յօդուածի մը նպատակին գուրս նկատին պատահանոց քանանաներու նկատմամբ մեր ըրած իրաւային քննութիւնները, սակայն խորհելով թէ ամասնութիւնն իրրեւ եկեղեցական խորհուրդ սերտ առնչութիւն ունի գայն նուիրագործող պատասնէին հետ, ուստի հարկ եղած գիտողութիւնները զանց ընելու պատճառ մը չենք տեսներ։ Եւ եթէ երբեք մեր պարբերաթան յօդուածներուն մէջ քահանաներու մասին խօսելու և գանոնք քննադատելու ձիգը կ՚տեսնուի, ուրիշ բանի համար չէ ան, այլ որպէս զի քուն իրենց պաշտօնին մարդիկն ըլլան, սիմոնական ութիւնը, չահախնդրութիւնը, գձնութիւնը, ծուլութիւնը, հնազ, նախանձը, արբեցութիւնն՝ որ գժբախտաբար չատերուն գաժինն է, այս ամէնն ի բաց վանին իրենցմէ։ Այս նպատակաս է եղած քննադատութիւնը։ Օրինակի համար, հիմա կ՚քննադատենք քահանայութիւնն իբրեւ մաս, բացատրելու համար թէ ինչու ամէն բան երեւան կ՚հանչ չիմք ու մարի կերթայ։ Այս տեղէն գաս, որ հիւանդութիւն մը, կիրք մը, մոլութիւն մ՚է, բան մը կայ զոր չեմ հասկնար, անդադրմն բան մը, որ ձեր չարչարանքն է և զոր ինձմէ կ՚պահէք որքիսական կարեկցութեամբ և հայրական իշխանութեան ի չարգանս և ո՛վ գիտէ ի՞նչ վախով։ Պիտ՚քա՛, Պիտ՚քա՛, եթէ ամէն բան չգիտնամ, պիտի մնչիմ առ մաչա և պիտ ձգեմ որ ձեր կեանքը կորսուհան մանուկ, և իւ կեանքս ալ մասնուի անգարմանելի կերպով։

—Ա՛յնքան կ՚սիրեմ ձեզ, բսաւ Մարիա։

ՏԻԿԻՆ ՄԱԹԻԼՏ ՍԷՐԱՕ

Թրգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

ԲԱԽՏԻ ԽԱՂԱՐԱՒՆ ՉՈՀԸՐԸ (73)

ԳՐԱԿԱՆ ՎԷՊ ԻՏԱԼԵԱՆ ԿԵՆՔԷ

ԺԱ.

Ինչ արգելքներ, ինչ կապեր կ՚տեղծէր Անդօնիօ իր սրտին համար որ ցայսվայր մաքուր և հանգարտ եղած էր։ Գեւ բաղձոյն ժամին հասած էր։ Պէտք էր ամէն բան խորտակել յանկարծ եթէ տակաւին կ՚ուզէր խուսափիլ այն չղթաներէն որոք իր բոլոր վաղմի քնաղդները կ՚մահացնէին։ Վերջապէս կ՚զնվզէր այս կնճռոտ վէպերուն դէմ, այս նրբահիւս ու չարչարող առասիներուն դէմ։ Ինք պարզ մարդ մ՚էր։ Վճռաբար ոտք եղաւ և ըսաւ.— Մենք բարով։

Աղջիկն ալ ոտք եղաւ։ Կ՚տակնար թէ նախ հայրն և յետոյ ինք պատած էին այս առիւծին համբերութիւնը։ Եւ տկարօրէն հարցուց.—Վաղը նորէն պիտի տեսնենք։

=Ի՛չ։

—Այն առեն ուրի՞չ օր մը։

=Ո՛չ։

—Այն առեն, գործ չունեցած մէկ օրերնիդ։

=Ո՛չ։

Երկք ժխտականներն արտասանած էին կարծօրէն։ Պիտ՚քա Մարիա անձկութենէն կ՚դողդողէր։ Տոքթոր Անդօնիօ պիտի երթար ու այլ եւս պիտի չդառնար։ Ինչ մարդ մ՚էր իր մէջ, բայց կիսով մը կամ տղու մը արցունքներն ամէն բան մառցնել կուտային իրեն։ Եա դառնայն ու, իր ընտանին բաւարարելէն յետոյ, նորէն նստիը տեսնելով։ Պիտ՚քա այլ եւս չկրնար արցունքներն որք կ՚լեղդեէին զինք։ Իր աթոռին վրայ իյնալով, կ՚հեծկլտար, երեսը թաշկինակին մէջ ծածկած.—Մի՛ լաք, մրմնջաց թիկունքը։

Կ՚զդար թէ այս արցունքներն օգտակար կ՚ըլլային աղջկան, բայց չէր կրնար հանդուրժել անոնց։ Բաւական ժամանակի չափաւոր Տեղեկագրովը գծուած ուղղութիւնը, և քնաւ ապահովութիւն չկայ որ կանգ պիտի առնէ եկեղեցապատկան կալուածներուն տնտեսութիւնովը։ Նախ գրպրոցներուն ծրագրին վրայօք պահանջում եղաւ. յետոյ, գպրոցները գրաւուեցան. գպրոցներուն հետ գացին անոնց կալուածները. հիմա կարգն եկաւ եկեղեցիներու և վանքերու կալուածներուն լոկ մնաց։

—Մի՛ երթաք, մի՛ երթաք։

Եւ արցունքի երկու խոշոր կաթիլներ, զոր չէր կրցած զսպել, հոսեցան այտերուն վրայ։ Անդօնիօ դիմադրած էր անոր ձայնին, աղերսին, տժգունութեան, յուզմունին, բայց չկրցաւ դիմադրել արցունքներուն։ Ինքս մարդ մ՚էր իր մեծութեան մէջ, բայց կիսով մը կամ տղու մը արցունքներուն առջեւ կ՚ուժասպառուէր։ Պիտ՚քա այլ եւս չկրնար արցունքներն որք կ՚լեղդեէին զինք։ Իր աթոռին վրայ իյնալով, կ՚հեծկլտար, երեսը թաշկինակին մէջ ծածկած.—Մի՛ լաք, մրմնջաց թիկունքը։

Կ՚զդար թէ այս արցունքներն օգտակար կ՚ըլլային աղջկան, բայց չէր կրնար հանդուրժել անոնց։ Բաւական ժամանակի չափաւոր Տեղեկագրովը գծուած ուղղութիւնը, և քնաւ ապահովութիւն չկայ որ կանգ պիտի առնէ եկեղեցապատկան կալուածներուն տնտեսութիւնովը։ Նախ գրպրոցներուն ծրագրին վրայօք պահանջում եղաւ. յետոյ, գպրոցները գրաւուեցան. գպրոցներուն հետ գացին անոնց կալուածները. հիմա կարգն եկաւ եկեղեցիներու և վանքերու կալուածներուն լոկ

—Մի՛ երթաք, մի՛ երթաք։

Եւ արցունքի երկու խոշոր կաթիլներ, զոր չէր կրցած զսպել, հոսեցան այտերուն վրայ։ Անդօնիօ դիմադրած էր անոր ձայնին, աղերսին, տժգունութեան, յուզմունին, բայց չկրցաւ դիմադրել արցունքներուն։ Ինքս մարդ մ՚էր իր մեծութեան մէջ, բայց կիսով մը կամ տղու մը արցունքներուն առջեւ կ՚ուժասպառուէր։ Պիտ՚քա այլ եւս չկրնար արցունքներն որք կ՚լեղդեէին զինք։ Իր աթոռին վրայ իյնալով, կ՚հեծկլտար, երեսը թաշկինակին մէջ ծածկած.—Մի՛ լաք, մրմնջաց թիկունքը։

Կ՚զդար թէ այս արցունքներն օգտակար կ՚ըլլային աղջկան, բայց չէր կրնար հանդուրժել անոնց։ Բաւական ժամանակի չափաւոր Տեղեկագրովը գծուած ուղղութիւնը, և քնաւ ապահովութիւն չկայ որ կանգ պիտի առնէ եկեղեցապատկան կալուածներուն տնտեսութիւնովը։ Նախ գրպրոցներուն ծրագրին վրայօք պահանջում եղաւ. յետոյ, գպրոցները գրաւուեցան. գպրոցներուն հետ գացին անոնց կալուածները. հիմա կարգն եկաւ եկեղեցիներու և վանքերու կալուածներուն լոկ

դարձ է հիմա, խնդրեմ, հանդարտօրէն մտիկ ըրէք ըսելիքս։ Ես ինքնակոչ մ՚եմ ձեր ընտանիքին մէջ, մի՛ բողոքէք, գիտեմ թէ ի՞նչ ըսել կ՚ուզէք։ Երկու անգամ թշկեցի ձեզ, բայց ատիկ իմ պարտաւորութիւնս էր և է, և դուք երախտագիտական պարտականութիւն մը չունիք հանդէպ ինծի։ Մի՛ բողոքէք։ Մարդկային զգացումներուն չաոը գիտեմ, ինքնակոչ մ՚եմ ուրեմն։ Ձեր և իմ միջեւ հատասաոութիւն չկայ։ Տարբեր դասակարգերու կ՚պատկանինք։ Հոգ չէ։ Ես որ երբէք չեմ երազեր, անհնարելով որ կը տկարանաք, անհնարելով որ պէտք ունիք գեղչկական առողջ ու լուսաչատ մինուէթեան, փորձեցի հոսկէ դուրս հանել ձեզ։ Եթէ երազս չիրականացաւ, չանցանքն ո՛րն է, ի՛մս թէ ձերը։

=Իմս, ըսաւ Պիտ՚քա խոնարհաբար։

—Օր մը, չորուհանկց Տոքթորը ծանր ծանր, իրր թէ խօսած առեն անցեալ կեանքը կ՚վերապրէր, օր մը դուք ըսիք ինծի թէ կ՚ուզէիք գարս եղնել հոսկէ, թէ հոսկէ առնէի ձեզ։ Կ՚յիշե՞ս։

=Կ՚յիշեմ։

—Կարծեցի..., աւելորդ է ըսել ձեզ թէ ի՞նչ կարծեցի։ Սխալած ըլլալու համար։ Բայց իմ տեղս ո՛վ ալ ըլլար պիտի սխալէր։ Ի՛ ուրեմն, երբ Ֆէ երազը կրնար իրականանալ, Պիտ՚քա, դուք ըսէք, ո՛վ ընդդէմ գան։

=Ե՛ս, ե՛ս։

—Կ՚տեսնէք որ ես, դրական մարդ, գործի մարդ, չափազանց երազած էի, և թէ ձեր ու ձեր հօր քով ինքնակոչ մ՚եմ ես որ ձեր գործերուն կ՚իսանութիւմ, առանց իրաւունք ունենալու և առանց պարդևքի։ Եւ միւս կողմէ, Պիտ՚քա, հաւատացէք, բովանդակ կեանքս այլոց տուած է ձեզ առղջ ու երջանիկ տեսնելու ըղձանքէն, այլևայնէ այս ըղձանքին առեթած պայքարէն, անօգուտ, ամուլ պայքար, որուն մէջ նոյն իսկ ձեզ դէմ բախեցայ։ Ազէկ պիտի չընեմ ուրեմն երթալով և այլ եւս երբեք չդառնալով։

=Իրաւունք ունիք, բսաւ Պիտ՚քա վճռապէս չարժառիթով մը։

—Սակայն, չարունակեց Սմարի իր յուզմէն պարակելու ճիգով, սակայն կը կարծեմ..., ո՛չ, չեմ կարծեր, նոյն իսկ վստահ եմ որ այս մեկնումէս ծանր վիշտ մը, չարչարանք մը պիտի առաջանայ ինծի։ Թերեւս դուք ալ պիտի առասպիք։ Եւ ակնարկով մը հարցաքննեց զայն։

—Պիտի մեռնի՛մ, պատասխանեց Պիտ՚քա անմիջապէս։

=Մի՛ ըսէք այդպէս։ Բայց ձեր քով մնալու համար, Մարիա Պիտ՚քա, նոյն իսկ ձեր ակարութեան ու կամքին հակառակ ձեր առողջութեան ու հարատեւութեան վրիպելիքը փարձելու համար, ձեր բարեկամը, ձեր ամենամեծ, ձեր միակ բարեկամն ըլլալու պէտք ունիմ, կ՚տասկնա՞ք։ Ձեր բռնադատ վճռաբեկիչը գրաւելու պէտք ունիմ։ Պէտք ունիմ որ Աստուծմէ նեղ ինծի հատաւք։ կ՚տեսնէ՞ք, հոս, ձեր սուն մէջ վշտագին գաղտնիք մը կայ զոր ամենքզ ալ ի զուր կ՚փորձէք ծածկել։ Բռնվլուքդի Մարքիզն ունդն ամէն բան երեւան կ՚հանչ չիմք ու մարի կերթայ։ Այս տենդէն գաս, որ հիւանդութիւն մը, կիրք մը, մոլութիւն մ՚է, բան մը կայ զոր չեմ հասկնար, անդադրմն բան մը, որ ձեր չարչարանքն է և զոր ինձմէ կ՚պահէք որքիսական կարեկցութեամբ և հայրական իշխանութեան ի չարգանս և ո՛վ գիտէ ի՞նչ վախով։ Պիտ՚քա՛, Պիտ՚քա՛, եթէ ամէն բան չգիտնամ, պիտի մնչիմ առ մաչա և պիտ ձգեմ որ ձեր կեանքը կորսուհան մանուկ, և իւ կեանքս ալ մասնուի անգարմանելի կերպով։

—Ա՛յնքան կ՚սիրեմ ձեզ, բսաւ Մարիա։

ՏԻԿԻՆ ՄԱԹԻԼՏ ՍԷՐԱՕ

Թրգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ (Շար.)

մուսնութեան վրայ խօսած է սքանչելի ձեռնհասութեամբ, մանրակրկիտ կերպով ուսումնասիրելով զայն յօգուտ ժողովուրդին։ Ինչո՞ւ քահանաներն Առաքելոյն ընթացքին հետեւելով, չեն խօսիր եկեղեցւոյ բեմէն՝ ամուսնական, ընկերական, առողջապահական յոյժ կարեւոր խնդիրներու վրայ։ Փոխանակ հազար անգամ կրկնուած ու յեղյեղուած տափակութիւններով ժողովուրդին քունը բերելու, լաւ չըլլա՞ր օգտակար ծանօթութիւններով հրահանգել եկեղեցւոյ զաւակները։ Ցաւալին այն է որ մեր այս գծած խնդիրներէն և ո՛չ մէկը կ'լուծեն մեր քահանաները։ Անտարբեր, անհոգ, և անփոյթ են հոգեւորին ու բարոյականին մէջ, իսկ ընդհակառակն այխոյժ, հոգածու և փութկոտ են նիւթին ու դրամին մէջ։ Բաղձանալից ընդհանուր վիճակն է այս, անհնմարելի բացառութեամբ ամէն վայրերու համար։ Ամուսնական—նշանախօսական խնդրոյ մասին Հայ. Եկեղեցւոյ հայցնացքն աւելի լաւ ուսումնասիրած են ամէն ուրեք մեր Հայ Բողոքականները քան մեր Լուսաւորչական քահանաները։ ՍԻՐԱՔ—ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Սեւերուն խնդիրն հրատապ կարեւորութիւն մը կ'առնէ, և անշուշտ դեր մը պիտի կատարէ առաջիկայ Նախագահական ընտրութեան մէջ։ Մ. Նահանգաց բնակիչներուն մէկ եօթներորդը, իբր 10 միլիոն հոգի, սեւամորթ են։ Հարաւային և Հիւսիսային պատերազմը, 40 տարի առաջ, անոր համար եղաւ որ Հարաւայինք այս սեւերն իբրև գերի կ'ուզէին գործածել, մինչ Հիւսիսայինք հակառակեցան, և ազատ քաղաքացիի իրաւունք տուին անոնց։ Քաղաքային ազատութիւնը ձեռք բերելէ ի վեր, սեւերն ո՛չ միայն աւելի քան կրկնապատկեցան, այլ և իրենց յաւակնութիւնն աւելցաւ, բայց ցեղը նոյն աստիճան յառաջ չգնաց մտքով և բարքով։ Այս ամերիկեան սեւամորթներն ըստ ամենայնի աւելի ստորին ցեղ մ'են՝ բաղդատմամբ սպիտակներուն։ Սոսկալի ջղային են, կամ դիւրագրգիռ, իրենց զգայարանքները վերջին ծայր սուր են, շատ բաց ախորժակ ունին ամէն բանի մէջ, բայց, իրենց միտքը խիստ սահմանափակ է, և բարոյական իտէալը չի հաւասարիր սպիտակ Ամերիկացիին իտէալներուն։ Ո՛չ միայն ցեղով այլ և զգացումի, կազ ու նիստի, վարքի ու բարքի բուռն հակառակութիւն կայ սպիտակին ու սեւին միջև։ Եւ այս գժտութիւն Հարաւէն մտած է Հիւսիս, զի քաղաքային ազատութիւն ձեռք բերելէն ի վեր, սեւը տարածուեցաւ ու շատցաւ նաև Հիւսիսի Նահանգներուն մէջ։ Սեւերը կառավարական պաշտօններու հասնիլ կ'ըղձան, իշխանութիւնն իրենց ափն առնել, և երբ առիթը գտնեն, չեն վարանիր սպիտակներն հալածելու։ Ահաւասիկ օրինակ մը.—Ուիլմինկդըն 22,000 բնակիչով առեւտրական քաղաք մ'է, որոյ կէսը սեւ է։ Մաքինլիի Վարչութիւնը, սեւերը սիրաշահելու յուսով, թող տուաւ որ վերջիններս քաղաքային ընտրութեանց մէջ սեւերը մեծամասնութիւն շահին։ Քաղաքին իշխանութիւնը ձեռք բերելնուն պէս, սեւերն 36 սեւ դատաւոր կարգեցին որք պաշտօն ունէին քննարկութեան և տուգանքի դատապարտելու բոլոր այն ամբաստանեալներն որոց դատն Երդուեալ դատաւորներուն վճիռին ենթարկելի չէր։ Նոր սեւամորթ քաղաքապետը 40 սեւ ոստիկան անուանեց, քաղաքային խորհուրդը բոլորովին սեւերէ կազմուեցաւ, և այս վարչութիւն ամէն հանրային պաշտօնէ վտարեց սպիտակները։ Բայց ոստիկանութիւնն ապիկար էր. գողերը սոսկալի կերպով շատցան քաղաքին մէջ, զի բանտարկեալներն երբ սեւ էին՝ անպարտ կ'թողուէին։ Սպիտակ կիները չէին համարձակեր փողոց ելնել, զի սեւերն սպիտակուհի մը տեսնելնուն պէս, ո՛չ մէկ օրէնք կամ սկզբունք զիրենք կ'կասեցնէր։ Սեւերն անանկ կ'համարէին թէ Ուիլմինկդըն քաղաքն յարձակումով առած էին պատերազմի առթին, և թէ ամէն բան, կիներուն պատիւն ալ, իրենցն էր։ Արդէն այս սեւերը բանի մը անգամ թշնամի չէին որքան սպիտակուհիներու պատիւին։ Սպիտակները, անհամբեր, ձայն չէին կրնար հանել։ Բայց անանկ դէպք մը պատահեցաւ որ փախճանը փութացուց.— Սեւերուն իշխանութիւնէն քաջալերուած, սեւ խմբագիր մը ելաւ իր թերթին մէջ սպիտակ Ամերիկուհիներուն կնոջական և ամուսնական առաքինութեան վրայօք անհամեստ նախատական բան մը գրեց որ անդիմադրելի զայրոյթ մը պոռթկաց բոլոր սպիտակներուն սրտին մէջ անխտիր։ Ամէն սպիտակներ, ո՛ր դասակարգէ ալ ըլլային, միանալով, յարձակեցան յիշեալ ազատ յօդուածը գրող թերթին խմբագրատան վրայ, և ամէն բան կոտրեցին թափեցին։ Կանոնաւոր զօրաց գալուստը պէտք եղաւ՝ սեւերն սպիտակներէն զատելու համար։ Ուաշինկդընէն եկած հրամանին համեմատ, քաղաքային վարչութիւնը լուծուեցաւ, նոր ընտրութիւնք եղան, և այս անգամ սպիտակներն իշխանութեան անցան, և անկէ ի վեր անհաճոյ բան մը չպատահեցաւ քաղաքին մէջ։

⁂ Ուրեմն, ի՞նչ ընելու է սեւերը։ Այս է օրուան խնդիրը։ Երկու ցեղերը քանի որ պիտի չկրնան հաշտուիլ, իրարմէ բոլորովին զատել պէտք է զանոնք։ Ուստի, կ'առաջարկուի Մ. Նահանգաց սեւերը խմբովին փոխադրել Փիլիպպեան կղզիներն և Հավայի։ Կ'աշխատուի համոզել սեւերուն վրայ մեծ ազդեցութիւն ունեցող Մր. Պուքըր Ուաշինկդընն որ այս գաղափարին բերէ իր ցեղակիցները։ Բայց սեւերն այնքան խե՞նթ են որ Մ. Նահանգաց պէս զարգացեալ երկիր մը ուր ապահովուած վիճակ մ'ունին՝ փոխեն յիշեալ կիսավայրենի արքիպեղագոսներուն հետ։ Բայց ցորչափ Ամերիկայի մէջ մնան, գժտութիւնք անպակաս պիտի ըլլան, ինչպէս ցոյց կուտայ Լինչի օրէնքով գործադրուող ժողովրդային խստութեան ու բռնութեան դէպքերուն տարուէ տարի աճումը։ Երկու սեւերուն, Պուքըր Ուաշինկդընի և Տըգ. Քրումի պաշտօն տալուն համար Մր. Րուզվէլդ չարաչար քննադատուեցաւ, և իր բոլոր արժանիքներն առ ոչինչ գրուեցան, եթէ չդադրեցնէ երես տալը սեւերուն։ Ուստի, Դաշնակցային Կառավարութիւնն յանձնաժողով մը կազմեց, սեւերուն անզամինումը քննելու և միջոցները ցոյց տալու համար։

ԲԱՐԼԱՄԷՆԴԻՆ Օգս. 3ի նստին մէջ, Մր. Չէմպըրլէն, ի պատասխանի հարցման մը, յայտարարեց թէ պատրաստ է Խորհրդարանին ներկայացնելու առ Էտուարդ Թագաւորն Ուղերձը զոր վերջերս քուէարկեց Քանատայի Խորհրդարանը, խնդրելով որ ինքնօրինութիւն շնորհուի Իռլանտայի։

⁂ Սոմալիի անգլ. զօրաց հրամատար Մանինկ զօրավար իր տեղեկագրով ըսած էր թէ անգլ. բանակին մէջ այժմ գործածուող գնտակներն անբաւական են վայրենիներու յարձակման մը դէմ դնելու։ Հարցուեցաւ պատերազմական նախարարին թէ ի՛նչ պիտի ընէ։ Մր. Պրոտրիք պատասխանեց թէ «աւելի ազդեցիկ» գնտակներ պիտի ղրկէ Սոմալիներուն երկիրը։

ԱՆԳԼԻՈՅ Երեսփ. Ժողովին Գչ. խորհրդարանին նստին մէջ երեսփոխանք ցաւով կը խօսէին Լորտ Սալզպըրիի ֆիզիքական չափազանց տկարութեան վրայ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Բրուսիոյ գունդէ մը Լոռէնի գունդի մը անցնող Տոնքէլ անուամբ իր հրամանին տակ ունէր կարգ մը նորագիր զինուորներ, որոց զինուորական վարժութիւն պիտի սորվեցնէր։ Իր զինուորներուն մեծ մասը լեհ էին, և գերմաներէն աղէկ չէին խօսիր։ Տոնքէլ չարաչար կ'վարուէր իր մարդոց հետ։ Չը լսուած պատիժներ հնարած էր՝ երեւակայական յանցանքներու համար։ Օրինակի համար, ղեռատի զինուոր մը պարտաւորեց քանիցս իր գլուխը զարնելու կահի մը, մինչ ինք մէկ—երկու հրամանը կուտար։ Ուրիշ մ'ալ պարտաւորեց 100 մէդր տեղ քալելու՝ կօշիկին մէջ խիճեր լեցուցած։ Վերջապէս, Լոռէնցի զինուոր մը անցեալ օր ինքնասպան եղաւ՝ չկրնալով տոկալ ենթասպային յոռի վարմունքներուն։ Այս դէպքն էր որ ուշադրութեան առարկայ ըրաւ գործը, ապա թէ ո՛չ զինուորները չէին գանգատիր, վախնալով որ գանգատելնուն համար ալ չպատժուին։ Պերլինի ձեռնհաս դատարանը, անուազն 370 դէպքի մէջ(!!) Տոնքէլի անգթութիւնն ապացուցուած գտնելով, դատապարտեց ստորաճանաչրկութեան և $2\frac{1}{2}$ տարուոյ բանտարկութեան, և հասարակ զինուոր մ'ալ դատապարտեց ութ օր զօրանոցէն դուրս չելնելու, Տոնքէլի արարքը տեսնելէն և կրելէն ետքն ալ իշխանութեան իմաց չտալուն համար։

ԿՈՎԿԱՍԻ ճարտարագործական տագնապը, զոր կ'նկարագրէինք երէկ, տարածուած է Հարաւային Ռուսիոյ ուրիշ կողմերը, մանաւանդ Օտեսա, Նիքոլայէվ, Պաթում, ևն., ուր ճարտարական և առեւտրական կեանքը մեծ դադար մը կը կրէ, և յայտնի չէ թէ գործերն ե՞րբ պիտի բացուին։ Պաքուի մէջ չարագործներն որք կրակի տուած էին գործարաններն և ամբարները, նաև նաւթի խողովակները կոտրած և քայքայած ըլլալով, քարիւղի արտադրութիւնն ու արտածումը մեծապէս վնասուած են։

ՖՐԱՆՍԱ.—Ծանուցինք թէ Մ. Լուպէ վերընտրելի պիտի չըլլայ նախագահական եօթնամեայ շրջանին։ Ցաւարտ իր եօթնամեակին, պիտի քաշուի քաղաքական կեանքէ, և երկար ատեն մը հանգիստ պիտի ընէ։ Ուստի, այժմէն կ'ըսուի, կարգի կը դնէ իր գործերը։ Իբրև հետաւոր և խնամոյարեր մարդ, Մօնդէլիմարի իր ծննդավայրին մօտ Պէկիւա—տը—Մազանի հին դղեակը գնեց՝ շրջակայ անտառովն ու ագարակովը, որոց շահագործումն իրեն համար եկամուտ մը պիտի ըլլայ, և դղեակին ալ, իր ընտիր օդով ու դիրքով, հանգիստ կեանք վարելու համար մէկ հատիկ տեղ մ'է։ Շատ մը նորոգումներ կատարել տալէն ետքը, այս օրերս հոն գնաց, և իր դղեակատէրի և կալուածատէրի հանդիսական մուտքն ըրաւ իր նոր ստացուածքին մէջ։ Իր հայրենակիցները շատ ուրախ են որ իրենց մեծանուն քաղաքացին նորէն իրենց պիտի դառնայ։ Շատ կ'սիրեն զինք, իբրև պարկեշտ կալուածատէր։

ՎԵՀԱՊԵՏԱՑ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, որոց մասին եւրոպեան մամուլը զանազան ենթադրական լուրեր հրատարակեց, մասամբ միայն ստոյգ են։ Իրաւ է թէ Վիլհէլմ կայսրը Վիեննա պիտի երթայ, Էտուարդ Թագաւորը՝ Մարիէնպատ և ապա Վիեննա, և Վիքդոր Էմմանուէլ Թագաւորն ալ Բարիզ և ապա Լոնտոն պիտի այցելէ։ Ցարմշդատի մէջ ալ վեհապետաց տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ բայց Էտուարդ Է. Ցարմշդատ չպիտի երթայ։ Նոյնպէս ստոյգ է թէ Էտուարդ Թագաւորն ու Վիլհէլմ կայսրն չպիտի տեսակցին։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Կ'երեւի թէ Սան—Սէպասդիէնի մէջ իրօք նախապատրաստութիւն կայ քաղաքական զինակցութեան մը համար։ Սպանիոյ վարչապետ Մ. Վիլավէրտ կ'խորհրդակցի հոն Բարիզի սպանիական դեսպան Մ. Լէոն ի Քասդէլլոյի և Մատրիտի ֆրանսական դեսպան Մ. Քամպոնի հետ, և առաջին երկուքն ունկնդրութեան ընդունուեցան Թագաւորէն անցեալ օր։ Սպանիոյ Վարչապետը Մատրիտի գերման դեսպանին հետ ալ խորհրդակցութիւն մ'ունենալով Մատրիտ վերադարձաւ և օգոստ. 15ին Սան—Սէպասդիէն պիտի երթայ դարձեալ։ Այս երթևեկները, այս խորհրդակցութիւնները կ'երեւի թէ Մարոքի խնդրոյն մասին սպանեւ-ֆրանսական համաձայնութեան մը պիտի յանգին։ Մատրիտի կառավարական շրջանակաց մէջ զինակցութեան այս խնդրոյ մասին լուռ կ'կենան, բայց Սպանիոյ հանրապետական թերթերն այժմէն սկսան հակառակ գրել այդ զինակցութեան։ Բոնյ կ'գրէ.—«Մեք կ'սիրենք ֆրանսացի ժողովուրդն որ յառաջդիմութեան շաւղին մէջ մեր առաջնորդն է. բայց մեք կ'ատենք ֆրանսական դաշնիքներուն հետ որ և է դաշնակցութիւն։—Լէթեւ չափաւոր թերթն ալ Ֆրանսայի հետ հաւանական դաշնակցութեան մը վրայ խօսելով կ'գրէ.—«Այժմէն կ'բողոքենք. աւելորդ է ապացուցանել թէ շատ գովուած բարեկամութիւնք վերջապէս պէտք կ'ունենան խնամակալութեան մը։ Սպանիա այնպիսի վիճակի մը մէջ չի գտնուիր որ որ և է Տէրութեան հետ դաշնակցելու կամ այժմու կարգադրութեանց համակերպելու պէտք ունենայ։ Երբ գայ այն օրն յորում զանազան ազգաց ընդհարումն անխուսափելի ըլլայ, տարակոյս չկայ թէ Սպանիա պիտի կրնայ որոշել պէտք եղածն և իրաց վիճակէն յառաջ գալիք լաւ թէ գէշ հետեւանքին ի՛նք պատասխանատու պիտի ըլլայ։»

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ ՄԸ, Մ. Ֆիլիբ Մէրիա, Լա Հէյի իրաւարար ատենին կ'դիմէ, Պարսկաստանի Շահէն ստանալու համար 3,500 ֆր.ի գումար մը զոր կ'պահանջէ եղեր 1900ի Բարիզեան Արուեստահանդէսին պարսկական բաժնին շինութեան հաշւէն։ Պարսիկ կառավարութիւնն իրեն պաշտօն տուեր է այս բաժինը շինելու։ Բայց իր անձնական ծախքերն և ուրիշ կարգ մը հաշիւներ չեն վճարուեր, ուստի դատ բացեր է ֆրանսական դատարաններուն առջեւ, բայց չէ յաջողեր։ Ասոր վրայ, իր փաստաբանն իրեն խորհուրդ տուեր է միջազգային հանգամանք մը տալ խնդրոյն, ի Լա Հէ դիմելով։ Անդիր է թէ Լա Հէյի իրաւարարութեան պայմանագիրը թոյլ կուտա՞յ որ առանձինքի դատի մը համար անհատի մը և Կառավարութեան մը միջեւ ծագած խնդիրն հոն քննուի։ Ըստ մեզ, Բարիզի Հայոց եկեղեցին շինող ֆրանսացի ճարտարապետին արարքէն ու վարմունքէն դատելով, Պարսից Կառավարութենէն դրամ պահանջող այս ֆրանսացի ճարտարապետն ալ շատ վարպետորդի բայց անխիղճ մէկն ըլլալու է։ Իր մանուածապատ հաշիւներուն ֆրանսական դատարաններն որ խելք չեն կրցեր հասցնել, ա՛լ գուշակելի է թէ ի՛նչ գլուխ գործոց են նո՛յն իսկ ճարտարապետական հաշիւներու տեսակին մէջ։

ՉԻՆԱՑԻ ԽՄԲԱԳԻՐ ՄԱՀՈՒԱՄԲ ՊԱՏԺՈՒԱԾ.— Ի Բեքին, Շէն Զիէն չինացի խմբագիրը մահուան դատապարտուեցաւ, որովհետև 1900ին Հանքու ըմբոստական շարժում մը կազմակերպել փորձած էր։ Իրեն դէմ բերուած վկայութիւնք տկար էին և եթէ ուրանար, կրնար ազատիլ։ Իր յանդգնութիւնն այնքան աններելի համարուեցաւ որ դատապարտուեցաւ գանակոծութեամբ մահանալու։ Ուրիշ մահապարտներ կ'գլխատուին։ Խմբագիրը կապեցին Պատիժներու Պաշտօնարանին բակին մէջ, և պահակի գաւազաններով ծեծել սկսան երկու ժամ գանակոծեցին, մինչև որ մեռաւ չարաչար մահուամբ, անցեալ ուրբաթ։ Դահիճները կասկածելով որ մի՛ գուցէ մարած ինկած ըլլայ, երկու ժամուան գանակոծութենէն ետքն իր վիզը պրկեցին չուաններով, և թողուցին մինչև հետեւեալ օրը։ Անկէ ետքը թաղեցին։ Խմբագիրն 30 տարու էր, և Չինաստանի մէջ հրատարակուող օտար թերթերը կ'գրեն թէ ուսեալ զարգացեալ մարդ մ'էր։ Այս դէպքին վրայ, Շանկայի օտարազգի թերթերը որոշեցին Չինու Կառավարութեան չյանձնել հոն դատի ենթարկուած ուրիշ երկու չինացի խմբագիրներ, որք նմանապէս Բեքինի Կառավարութեան կողմէ ամբաստանուած են։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ պատերազմական պաշտօնարանն իմացուցած է թէ 11 Պուլկար սպաներն հետեւեալ կերպով պիտի բաշխուին ռուս զինուորական հաստատութեանց մէջ. 6ը Սպայակոյտի Ակադեմիան, 2ը Թնդանօթաձիգներու Ակադեմիան, 1ն ամրաշէն զօրաց Ակադեմիան և 2ն ալ պատերազմական վարժարանը։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԻՈՍ Ժ.

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԸ

ՀՌՈՄ, Օգոստ. 4. —Այսօր կէս օրէն 20 վայրկեան առաջ հրաման տրուեցաւ Հրէշտակապետի դղեակին առջեւի զօրաց, անմիջապէս Ս. Պետրոսի հրապարակն երթալ։ Զօրքերն գրեթէ վազելով Պորկոյի գլխաւոր փողոցներէն անցան, որք լեցուած էին արդէն մարդկան բազմութեամբ, և Ս. Պետրոսի հրապարակն հասնելով եկեղեցւոյն առջեւ շարուեցան։ 4,000էն աւելի էին. անոնցմէ բազմութիւն մ'ալ պօռալով հրմշտկելով անոնց կ'հետեւէր, այնպէս որ երկու կառքեր իրենց ձիերովն ու կառավարներով տապալեցան. Ելեկտրական կառքերու գծին վրայ երթևեկը դադրեցաւ և միայն մարդկային յորձանք մը կ'տեսնուէր։ Ամէն ոք կ'գոչէր Il Papa è fatto. (Պապն ընտրուեցաւ). — Ո՞վ եղաւ։ —Ի՞նչ, չէ՞ք գիտեր. Կարդինալ Սարդօն. —Սարդօ՞. ի՛նչ, Հոգին Սուրբ գերմա՞ն մը կ'ըրէ մեզ։ (Սարդօ իտալերէն դերձակ կ'նշանակէ)։ —«Կեցցէ՛», շատ լաւ բառախաղ մ'է այդ. միայն թէ լաւ և արագ աշխատէր»։ Ուրիշներ կ'գոչեն, «ո՛չ, ո՛չ Սարդօն չէ, Սվամբան է որ Լէոն ԺԴ. անունն առաւ»։ Ճիշդ այդ պահուն, դալկադէմ մանկամարդ մայրապետ մը փութով դուրս ելաւ Պղնձէ Դռնէն և լուրը զինուորներուն տարածելով երիցս գոչեց հնչուն ձայնով. «Սարդօ, Սարդօ, Սարդօ, Վենետիկի Պատրիարքը Սարդօ որ այժմ կ'կոչուի Պիոս Ժ.»։ Զօրաց կարգաւորութիւն հազիւ աւարտած էր և ահա տաճարին պատշգամին հսկայ փեղկերը բացուեցան և երկու ծառաներ անոր յենարանին առջև կարմրագոյն շրջազգեստով սամոյթ սպիտակ ու լայն ծածկոց մը փռեցին, որու վրայ կ'փայլէին Հռոմ. Եկեղեցւոյ վերին իշխանութեան բանալիները։ Պատշգամին խորն ամբողջ երկայնութեան խաչ մը կ'երեւէր։ Քիչ ետքը սպիտակազգեստ խաչակիրը յառաջացաւ և իրեն ետեւէն երեւցան եկեղեցականներ, եպիսկոպոսներ և առանցմէ ետքն ալ կարդինալ մը։ Շնիփորի ձայնով նշան մը տրուեցաւ և զօրքերը բարեւի կեցան իրենց հրացաններով և հոծ խռնուած պատկառելի լռութեան մը մէջ առնական բամբ և ուժգին ձայնով մը կարդ. Մաքի պատշգամէն աւանդական սա բառերը գոչեց աւետելով ընտրութիւնն և ընտրելոյն անունն ու տիտղոսը. Annuntio vobis gaudium magnum: habemus Papam, eminentissimum et reverentissimum dominum cardinalem Josephum Sarto, qui sibi nomen imposuit Pius decimus.» Երբ աւարտեց, ժողովուրդը պոռաց. Fuori! Fuori! ի տես, ի տես։ Բայց վերը պատշգամին մէջ եկեղեցականք դէպ ի եկեղեցին դարձան և ձայն մը ըսաւ որոշապէս։ «Պապը եկեղեցւոյն մէջ պիտի տայ իր օրհնութիւնը»։ Այն ատեն ժողովուրդը մայր—եկեղեցի խուժեց, և անհամբեր շարժումներով սպասեց Պապին երեւման։ Կէս օրը 10 վայրկեան անցած էր ներքին պատշգամին փեղկերը բացուեցան և սպիտակ ոսկեհուռ գորգ մը փռեցին անոր եզերքին վրայ։ Պատարագի երգեցողութեան մը եղանակը կը լսուէր վերը, քօսախողուածի բարձրագիր սրահներէն։ Այդ միջոցին դարձեալ երեւցաւ խաչակիրն և իրեն ետեւէն եկան ամէն կարդինալներն և անոնց ետեւէն Պիոս Ժ. որ սպիտակազգեստ և գլուխն ալ ծիրանեգոյն գտակ մը դրած և ձեռքերը ծալլած, յառաջացաւ յամրաբար։ Դիմուն սպիտակ թուխ մազերն իր համակրելի դէմքին շատ հաճելի երեւոյթ մը տուած են։ Վարն ամէն ոք գլխարկի և թաշկինակի շարժմամբ կը բարեւէ զինքը։ Աչքերն արցունքոտ են, յայտնի է թէ խորապէս յուզուած է, հեծկլտալու պէս մը կ'ընէ, բայց ինքզինքը բռնելով առնական բամբ ձայնով մը կ'երգէ. Adjutorium nostrum in nomine domini։ Ժողովուրդը կ'պատասխանէ. «Նա որ ստեղծեց երկինքն ու երկիրը,» և Պապը կ'շարունակէ. «Օրհնեալ ըլլայ Աստուծոյ անունը», և յամրաբար վեր վերցնելով աջ բազուկը կ'օրհնէ սապէս. «Benedicat vos omnipotens Deus pater, filius et spiritus sanctus, in saecula saeculorum.» (*) Ժողովուրդն որոտագին «Ամէն» մը կ'ըսէ. և Պապն ի տես այս անմոռոր տեսարանին վայրկենի մը չափ կ'հմայ պատշգամին եզրին քով, բոլորովին մոլորած։ Ապա ետ կ'քաշուի. պատարագի երգեցողութիւնք նորէն կ'սկսին վերն և եկեղեցւոյն առջև ժողովուրդը կ'գոչէ «Կեցցէ՛ Պիոս Ժ.»։

ԸՆՏՐՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔԸ ՍԵՔՍՏԻՆԵԱՆ ՄԱՏՈՒՌԻՆ ՄԷՋ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՀՌՈՄ, Օգոստ. 4.— Քուէարկութեան ստուգուելէն և ընտրութեան կանոնաւորութեան հաստատուելէն ետքը, Կարդինալաց Ժողովին երիցագոյն անդամը հրամայեց որ պայմանագրական արարողութիւնները կատարուին։ Երեք աւագ կարդինալներէն երէցը հարցուց նորընտիր Պապին—«Կ'ընդունի՞ս Պապութեանդ ընտրութիւնը։» Պապը պատասխանեց թէ այդ բարձրագոյն պաշտօնի մը անարժան է թէև, բայց կ'ապաւինի Աստուծոյ որ Ս. Ժողովոյ քուէն ինձ վիճակեցուց։ Աւագ կարդինալն հարցուց.—«Ի՞նչ անուն կրել կ'ուզես.» —«Պիոս Ժ.»։ Այդ վայրկենին գահաւորակներէն վար առնուեցան ամպհովանիներն և միայն նորընտիրին ամպհովանին թողուեցաւ կանգուն։ Ներկայք ծնրադրեցին նորընտիր Պապին առջեւ, որ տուաւ անոնց իր առաջին պապական օրհնութիւնը։ Ասոր վրայ Պիոս Ժ. երկու կարդինալներու և փոխկանցլերին քարտուղարին հետ Մատուռին զաւիթն երթալով պապութեան հանդերձներն հագաւ։ Մատուռ վերադառնալով, Պիոս Ժ. խորանին առջեւ դրուած Աթոռին վրայ նստաւ և ընդունեց Ս. Ժողովին առաջին երկրպագութիւնն ի նշան հնազանդութեան։ Իւրաքանչիւր կարդինալ Պապին առջեւ ծնրադրելով համբուրեց անոր ոտքն ու ձեռքը, ոտք ելնելով համբուրեց նաև անոր երկու երեսները, և ասոր վրայ Պապն ողջագուրեց զայն և տուաւ անոր հաշտութեան համբոյրը։ Այս արարողութենէն ետքը Պապը փակաժողովին պաշտօնաւոր քարտուղարներն ստորահամբոյրի ընդունեց և ապա ներկայից խմբովին ուղեկցութեան մէջ իր յարկաբաժինը քաշուեցաւ քիչ մը հանգստանալու համար։

ՀՌՈՄ, Օգոստ. 4.—Կէս օրէ $4\frac{1}{2}$ ժամ ետքը Փակարանին մեծ դուռը բացուեցաւ ի ներկայութեան Փակաժողովի մարէշալին, վերատեսուչներուն և անոր հոգողութեան յանձնուած եկեղեցականներուն։ Մարէշալն ապա ընդունելութեան սրահը գնաց, ուր Պապը կարդինալներուն հետ իրեն կ'սպասէր։ Մարէշալը ծնրադրեց Պապին առջեւ և անոր ոտքն համբուրեց։ Ապա Պապն ոտք ելնելով Սեքստինեան մատուռը գնաց և քահանայապետական զգեստներն հագնելով պապական ոսկեայ խոյրը գլուխը դրաւ։ Խորանին առջեւ նստաւ և ընդունեց կարդինալներուն երկրորդ երկրպագութիւնը, մինչ երգեցիկ խումբը պարագային յարմար տաղեր կ'երգէր։ Ապա քահանայապետական զգեստներն հանելով, սկսաւ Պապական պալատին բարձր աստիճանաւորներն ունկնդրութեան ընդունել։ Երեկոյին Պապն իր առժամանակեայ բնակարանը քաշուեցաւ, ուր պիտի մնայ մինչև որ քակուին Լէոն ԺԳ.ի յարկաբաժնին կնիքները։—Եկեղեցւոյ զանգակները կ'հնչեն անընդհատ։ Կարդինալները մեծ մասն կ'մեկնին Վատիկանէն իրենց օթեւանը կամ բնակարաններն երթալու համար։ Փակարանի վերածման համար նորաշէն որմերն ու դռները քանդելու և չէնքն իր նախկին վիճակին մէջ դնելու համար պէտք եղած որմնադիրներն ու գործաւորները բերուեցան ի Վատիկան։

ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՌՈՄ, Օգոստ. 4.—Կարդինալ Սարդօ վերջին ժամուն Պապ ընտրուեցաւ, շնորհիւ Վանուդէլլիի կուսակցութեան որ իր գլուխն ունենալով Սէրաֆինօ կարդինալն, իր քուէն անոր տուաւ, որով Սարդօ երկու երրորդի մեծամասնութիւն մը շահեցաւ։ Դիւանագիտութիւնը եկեղեցւոյն խաղաղութեան, կղերին կարգապահութեան և ժողովրդոց անդորրութեան համար երջանկաբեր քահանայապետութիւն մը կ'ընդհնմարէ այս ընտրութեան մէջ։ Սէրաֆինօ Վանուդէլլի չյաջողեցաւ Պապ ընտրուիլ. սակայն դարձեալ բարեբախտ համարելու է ինքզինքը, զի Լէոն—Ռամբոլլայի դրութիւնն ոչնչացած է ամբողջապէս։ Այս օրուան արդիւնքին նշանակելի մէկ պարագան սա է որ Իտալիա ալ ուրախ է եղածէն։ Նոր Պապն իր բողոքներովն ու տրտունջներով չպիտի լեցնէ աշխարհ. այլ առանց անձնամտան ըլլալու, ամէն ինչ ժամանակին պիտի թողու. վէճեր չպիտի յարուցանէ և պապական աշխարհային իշխանութեան վերստացման ամուլ ջանքերով չպիտի զբաղի։

ՊԻՈՍ Ժ.Ի ԿԵԱՆՔԷՆ

Նոր Պապն իր աստուածաբանական ուսումը մեծ յաջողութեամբ լրացուցած է Բատուայի սեմինարիային մէջ։ Բատդէլ Վրանքոյի մայր եկեղեցւոյն մէջ քահանայ օծուած է. դեռ երիտասարդ հասակին մէջ ժողովրդապետ էր Դոմպոլոյի և 1867ին Սալցանոյի։ Հայրը դատական պաշտօնեայ էր. տասն տարի առաջ մեռած է մայրը։ Մայրենի լեզուէն զատ միայն լատիներէն կ'խօսի։ Շատ գթասիրտ է, բայց կատաղի հակառակորդ մ'է ժողովրդական բարենորոգման կաթոլիկ կուսակցութեան. ծայրայեղ պահպանողական է։ Վենետիկի մէջ եկեղեցական երգեցողութեան շատ խնամք տարաւ և Գրիգորեան երգեցողութեանց վերահաստատման համար շատ դրամ ծախսեց, զի հակառակ էր եկեղեցւոյ թատերական երգեցողութեան։

ՎԱՏԻԿԱՆԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ԱՊԱԳԱՅ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԸ

ՀՌՈՄ, Օգս. 4.— Կ'ըսուի թէ Մէրրի տէլ Վալ Պիոս Ժ.ի արտաքին գործոց քարտուղար պիտի անուանուի, փոխանակ Ռամբոլլայի։ Մէրրի թէպէտ շատ յարմարութիւն ունի պաշտօնին, բայց հաւանական է որ Պապը փոխանակ այդ երիտասարդ սպանիացիին, աւելի տարիքոտ և Կարդինալաց Ժողովին գործերուն հմուտ տարիքոտ անձ մը ունենալ ուզէ իր մօտ։ Ըսողներ ալ կան թէ այդ պաշտօնին պիտի կոչուի կամ Ֆէրրադա, կամ Այլիարտի և կամ Վինչէնցօ Վանուդէլլի։

⁂ Կարդինալ Սարդոյի Պապ ընտրուելն իմացուելուն, Միգէլ ժողովրդապետն հեռագրով խնդրեց նորընտիր Պապին Փակաժողովի քարտուղար Մօնսին. Պրէսանէ որ Պապին օրհնութիւնը խնդրէ իր հայրենակցաց և իր ծննդավայր քաղաքին վրայ։ Եւ. օր քաղաքապետական ժողովը ի նիստ գումարուելով ի պատիւ Պապին հանդէս մը կատարելու պատրաստութեան վրայ պիտի խորհրդակցէր։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ «Զարէվիչ» զրահաւորը, որ Թուլոնի մէջ շինուեցաւ, մէկ ժամուան մէջ 19 ծովային հանգոյց արագութիւն ունի։ Աշխարհի ճշմարիտ զրահաւորներուն ամէնէն արագընթացն է։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ երկաթուղեաց Տնօրէնութիւնը հրաւիրեց Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Աւստրիոյ, Մաճառստանի, Իտալիոյ, Հոլանտայի և Պելճիոյ նաւարաններն որ իրենց գիները ներկայացնեն արագընթաց շոգենաւի մը շինութեան համար, որուն յատակաձեւերն ու շինութեան պայմաններն ալ հաղորդուած են իրենց։ Առաջարկները պիտի ընդունուին մինչև Օգոստ. 10։ Շոգենաւը պէտք է յանձնուի առ առաւելն 15 ամսուան մէջ։ Երկու պտուտակ պիտի ունենայ և ածուխի տեղ, քարիւղ պիտի վառէ։ Առաւելագոյն արագութիւնը 18 ծովային հանգոյց պիտի ըլլայ։ 100 Ա. կարգի, 30 Բ. կարգի և 300 Գ. կարգի ճամբորդներու համար տեղ պիտի ունենայ, և պիտի կրնայ առնել 1000 թօնօ վաճառք և 500 թօնօ վառելանիւթ։ Այս շոգենաւը պիտի բանի Քէօսթէնճէ — Կ. Պոլիս— Աղեքսանդրիա գիծը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Կայսրը միջօրէին յիշեալ մզկիթը գնաց կառքով, և Ուրբաթու աղօթքը կատարելէ վերջ Կայսերական Պալատ դարձաւ հանդիսաւոր թափորով։

Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին ամերիկեան դեսպան Մր. Լիշման՝ իր զաւակներուն, Ա. և Բ. քարտուղարներուն և Ա. թարգմանին հետ, Միւշիր Քամպօհէֆէնր փաշա, ռուսական դեսպանատան զինուորական կցորդն և դեսպանատանց կողմէ յանձնարարուած 30ի չափ օտարազգիներ։ Ներկաներէն ոմանք Կայսերական Մեծապանաց արժանացան Սեննեկապետ Էմին պէյի միջոցաւ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՄԻԱՑՈՒՄԸ.— Ինչպէս ծանուցած էինք, Հանրային Պարտուց Վարչական Խորհուրդը, իր նախընթաց օրուան նստին մէջ, զբաղեցաւ Քօնսօլիտէ պարտուց միացման ծրագրով։ Այս նստին ներկայ էին Օսմ. Պօմպոէրն և Օսմ. Պանքայի նախորդ ընդհ. Տնօրէն Մ. Կ. Օպուսնօ։ Օսմ. Պօմպոէրն օտար արժէթղթոց պատուիրակներուն հաղորդեց պաշտօնապէս Օսմ. պարտուց միացման ծրագիրը, անոնց ներկայացուցած Սէնտիքաներուն հաւանութիւնը խնդրելով։ Ի պատասխանի այս ըսկոյցին, ֆրանսացի, գերման, աւստրիացի և իտալացի պատուիրակներն յայտարարեցին թէ իրենց անձնիւր Սէնտիքաներն հաւանած էին ծրագրին։ Անգլիացի պատուիրակն եւս յայտարարեց թէ իր ներկայացուցած մասնախումբը ծրագրին ընդունելու տրամադիր էր, բայց իր հաւանութիւնը ծրագրին մէջ ներմուծելի երկու փոփոխութիւններէ կախում ունէր, որոց մին կ'վերաբերի Հանրային Պարտուց տոկոսին և միւսն ալ Շ. Սէքթէրին վերապահուած վիճակին։ Լ. Հէբալտ կ'ըսէ թէ այս երկու փոփոխումներէն զատ, ուրիշ մ'ալ խնդրուած էր, ինչպէս նաև բացատրութիւն մը ծրագրին երկու կէտերուն վրայ, այն է ժամանցի (prescription) պայմանաժամը փոխել և միանգամայն բացայայտել թէ ինչ պէտք է հասկնալ «կառավարութեան հետ բաժանելի յաւելուածական հասոյթ» բացատրութիւնէն։ Բ. Դուռն հաւանեցաւ խնդրուած բարեփոխութեան, և ժամանցի պայմանաժամը 8էն 15 տարուան բարձրացուց, ինչպէս արդէն հրատարակած ենք—. միւս կէտին վրայ ալ խնդրուած որոշ բացատրութիւնը տուաւ։ Օսմ. Պօմպոէրն ինկատ առաւ անգլիական պատուիրակին յայտնած բաղձանքը, Կայսերական Կառավարութեան ներկայացնելու համար։ Մօնիթէօռ կ'ըսէ թէ Կայսերական Կառավարութիւնն ընդունած է արդէն Շ. Սէքթէրին լաւագոյն պայման մ'ապահովել և ըստ որում խնդրուած միւս փոփոխութիւնները գլխաւոր կէտերու վրայ չեն, վերջնական համաձայնութիւնն հաւանական և մօտ է։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ.—Պետական Խորհուրդը նկատելով որ կառավարական պաշտօնատարք ոմանք Երկրագործական Պանքային շահը տարբեր նպատակներու կ'գործածեն, ինչ որ հակառակ է Երկրագործական Պանքային հաստատման նպատակին, որ է օսմ. երկիրներու երկրագործներուն պէտքերն հոգալ, որոշեց պատասխանատու բռնել այն պաշտօնատարներն որ հաստատուած կանոնին հակառակ Երկրագործական Պանքայի շահերը տարբեր նպատակներու կ'սպառեն։

ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆԸ.—Էսկի—Զապթիյէի ընդարձակ գետնին վրայ կառուցանելի Թղթատարական ու Հեռագրական Վարչութեան նոր պաշտօնարանին հիմնարկէքը պիտի կատարուի Վեհ. Կայսեր Գահակալութեան տարեդարձին օրը, Օգոստ. 19։ Թղթատարական Ցանձնաժողովը Քաղաքապետութենէն խնդրեց պարպել նոյն գետնին վրայ գտնուած հին չէնքը, ըստ որում Եպարքոսական հրամանաւ, չէնքը փլցնելու նախնական գործողութիւնք պիտի սկսին ի մօտոյ։

ՌՈՒՄԵԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Ռումելիի Կայսերական նահանգներուն մէջ ձիերուն տեսակն ազնուացնելու և անոնց թիւը բազմապատկելու համար, Երկրագործական Պանքան 120,000 ղրշ.ի գումար մը պիտի սահմանէ Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ։

—Երկրագործական Պանքայի զանազան մասնաճիւղերը, անցեալ Մարտէն ի վեր, 10,000 օսմ. ոսկիի գումար մը փոխ տուած են Ռումելիի Նահանգներու երկրագործ ժողովուրդին։ Միւս կողմէ Սելանիկի Նահանգին մէջ մեծամեծ ջանքեր եղած են գանձելու համար պետական յետնեալ տուրքերը, որոց գումարը 200,000 օսմ. ոսկիէն պակաս չէ։

—Կայսերական թիկնապահ զօրավար Էտիպ փաշա, որ Սելանիկի մէջ գումարուած Զինուորական Ատենին կ'նախագահէր, անցեալ Ուրբաթ օր Սելանիկէ Տէտէաղաճ ուղեւորեցաւ։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐԸ.—Այտընի կուսակալութիւնն երկրագործ ժողովուրդին գանգատներէն իմանալով որ տեղ տեղ կալերը չեն ուզեր չափել (տասանորդն որոշելու համար), մինչև որ կալերուն տէրերն իրենց ունեցած պետական պարտքերը չվճարեն, մինչդեռ պետական պահանջները չէ թէ կալերուն չափուելուն դէմ արգելք յարուցանելով, այլ պետական տրոց գանձման կանոնագրին տրամադրութիւնները գործադրելով պէտք է գանձուին, շրջաբերականով մը խստիւ ազդարարեց իր իրաւասութեան ներքև գտնուած գաւառակներու իշխանութեանց, որպէս զի զգուշանան երկրագործներուն դէմ այս կարգի դժուարութիւններ յարուցանելէ։

ԱՅՐԱՍՊԱՆ ԿԻՆ ՄԸ.— Ալրաց—Հիսարէ կ'ծանուցուի թէ Վասիլիքի անուն կին մը՝ իր ամուսինը՝ Գարաեանին սպաններ է անոր գլուխը կացինով կտրելով։ Շարժառիթն է սիրային յարաբերութիւն մը զոր հրէշուհին կ'տածէր ուրիշ գիւղացիի մը հետ, որուն հետ կ'ուզէր ամուսնանալ, իր այրին երկան կեանքը զրաւելով։ Այրասպան կինը ձերբակալուեր է։

ՀՐԷՇԱՅԻՆ.—Իզմիրի Արմօնիա լրագիրը կ'ծանուցանէ թէ Հրէից թաղին մէջ հրէուհի մը հրէշ ծներ է, որ երեք աչք ունէր գլխուն վրայ, և սրունքներէն մին ալ պակաս էր։

ԿԱԼԱՑԻ օսմ. հիւպատոս Ազարեան էֆ. երէկ Պոլիս եկաւ արձակուրդով։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ.— Նախընթաց գիշեր ժամ 1ին միջոցները, Գասըմփաշայի ոստիկանութեան Քօմիսէրն իմանալով որ նաւամատոյցին վրայ կասկածելի մարդ մը կ'դեգերի, քանի մը ոստիկաններ կ'ղրկէ զայն ձերբակալելու համար։ Երբ ոստիկանք կ'հասնին, կ'տեսնեն որ անծանօթը նաւամատոյցին գլուխը լուսմայափոխ Միխալի խանութը կ'մտնէր, և խոկոյն կ'ձերբակալեն զայն։ Վրայէն գտնուած են բանալիներու տրցակ մը և գողերու յատուկ ուրիշ գործիքներ։ Կատարուած քննութենէն հասկցուած է թէ հռչակաւոր գող մ'էր, Ալֆրէտ անուն, որ արդէն քանիցս դատապարտուած էր եկեղեցիներ թալլած ըլլալուն համար։ Ըստ հեղուլթեամբ Սկիւտարի կառավարչութեան ղրկուեցաւ։

ՊԱՆՔԱ ՄԸ Ի ՍԱՄՈՍ.—Սամոսի ժողովին նախագահ Մ. Սոֆուլիս, որ այժմ Աթէնք կ'գտնուի, անցեալ Բչ. օր Վարչապետ Մ. Ռալլի հետ տեսակցութիւն մը ունեցեր է Սամոսի մէջ Պանքայի մը հաստատման համար։ Մ. Ռալլի, որ Ցունաստանի ճարտարարուեստական Պանքային նախագահն է, յայտարարեր է թէ նոյն Պանքան պատրաստ է դրամագլուխին մէկ մասն հայթայթելու։

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐՈՒՆ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Նկատելով որ ինչ ինչ նահանգներու մէջ, եւմտական պաշտօնատարք ոմանք հաստատուած կանոններուն համաձայն չեն մատակարարեր պետական հասոյթները, բան մը որ հակառակ է կեդրոնացական դրութեան, (Մերքէզիյէթ ուսուլը), եւմտական նախարարութիւնն որոշեց որ հաստատուած կանոններուն հակառակ գործող գանձային պաշտօնեայք առաջին անգամուն իրենց մէկ ամսուան

(*).—Ամենակարողն Աստուած օրհնեսցէ Զձեզ, Հայր, Որդի և Հոգի Սուրբ յաւիտեանս յաւիտենից։

թուականին կէսը, կրկնութեան պարագային՝ ամբողջը պիտի կորմցնեն, իսկ երրորդ անգամուն՝ պաշտօնանկ պիտի ըլլան։

ԶՕՂՐԱՖՈՍԻ ԿՏԱԿԸ. — Նախընթաց օրը Բերայի Նախագահ Ատեանը զբաղեցաւ հանգուցեալ Զօղրաֆոսի կտակին գործադրութեան դէմ յարուցուած դատով։ Ինչպէս կ'յիշուի, Ցունաց Պատրիարքարանն արգելքի տակ առնել տուած էր Զօղրաֆոսի ստացուածքները, կտակին գործադրութիւնն ապահովելու համար, որովհետև ժառանգորդները կ'հակառակէին անոր գործադրութեան։ Փաստաբան Խրիսանթոս Թօմայիտիս էֆ. հրիտակաւորներուն դատը կ'պաշտպանէր, իսկ Ռուբէն էֆ. Փափազեան և Մահիր պէյ՝ ժառանգորդներուն դատը։ Այս վերջինները պնդեցին թէ վաւերական կտակ մը չկար, և թէ Ցունաց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովին որոշումը, որ կտակին վաւերականութիւնն հաստատած էր, չեղեալ կ'համարուի, որովհետև Նախ՝ այդ որոշումը տրուած է առանց իրենց փոխանորդներուն առարկութիւնները լսելու, և երկրորդ՝ դատարանն անձեռնհաս է չատ մը պատճառներով, որոց գլխաւորը սա է թէ կտակին մէջ ժառանգորդք օտարահպատակ յորջորջուած են, և այս պարագային մէջ Պետական Խորհրդոյ դատարանները միայն ձեռնհասութիւն ունին 1890 թուակիր ադարքոսական չրջաբերականին զօրութեամբ։ Ցունաց Պատրիարքարանի փաստաբան Խրիսանթոս էֆ. այս փաստերուն դէմ առարկեց թէ Ցունաց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովը իրաւասութիւն ունի այս կտակային խնդրոյն մէջ, և պէտք է դրուած արգելքը մնայ մինչև որ Խառն Ժողովին որոշումը գործադրուի։ Ընդհ. դատախազը համակարծիք գտնուեցաւ այս եզրակացութեանց, և դատարանը դատավարութեան չարունակումն ուրիշ Նստի մը թողուց, և հրաւիրեց երկու կողմերն որ գրաւոր Ներկայացնեն իրենց եզրակացութիւնները։

ԱՐՔԻՊԵՂԱԳՈՍԻ մէջ ճամբաներու չինութեան տուրքերէն անվճար մնացած պետական պահանջքները, Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, առանց դրամական տուգանքի պիտի գանձուին որոշեալ պայմանաժամուն մէջ, և գանձուած տուրքերը պիտի սահմանուին ճամբաներու չինութիւնները փութացնելու։

ՄԱՀՍՈՒՍԷՆ.—Ծովային Նախարարութիւնը Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, Բ. Դռնէն հրաման ստացաւ Մահսուսէի Վարչութեան վիճակը բարւոքելու, և այս Նպատակաւ արագընթաց Նոր չոգենաւեր յանձնարարելու փութով։

ԾՈՎԱՅԻՆ Նորընտիր նախարար Ճէլալ պէյ, իր պաշտօնին ձեռնարկած օրէն ի վեր, կ'ըսէ Մալիմադ, անսովոր գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ այդ պաշտօնարանին ամէն ճիւղերուն մէջ բարեկարգութիւն Ներմուծելու համար։ Ի մէջ այլոց ծովային ղեկավարներուն տրուելիք պարէնն իր ուղղութիւնը գրուած է, և ազդու հրամաններ տուած է հսկել որ հայթայթիչներուն յանձնած պարէններն առաջին տեսակէն ըլլան, կնքուած պայմանագրերուն համաձայն։

ՀԱՄԻՏԻԷ ՑԱՄԱՔԱՐԸ, որուն չինութիւնն աւարտած է Արմաղրոնկի Նաւաքանին մէջ, իր առաջին փորձերուն մէջ 24 1/4 ծովային մղոն արընթացութիւն մը ցոյց տուած է։ Ցածամանւն քանի մը մանր մունր թերութիւնները լրացնելէ ետքը, արընթացութեան երկրորդ փորձ մ'ալ պիտի կատարէ, և Անգղիացիկերի սկիզբը ճամբայ պիտի ելնէ Պոլիս գալու համար։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ Հեռագրական Գործակալութիւնը կ'քարեհաճի՞ բացատրել, —եթէ երբեք արդարացուցիչ բացատրութիւն մը կայ—, թէ ինչո՞ւ չաբթուս իր հեռագիրները չեն հասնիր, փոխանակ ամէն օր կրկնելու իր հաստատատեպ զեկոյցը թէ հեռագիր չէ ընդունած։ Երէկ և այսօր քանի մը լուրեր հաղորդեց որք միևնոյն ատեն Վիեննայէ եկած էին երկաթուղիով, փոխանակ հեռագրաթելով ղրկուելու։ Եթէ անդամաւորական հեռագրերը կրնան գալ սովորական կանոնաւորութեամբ, չենք հասկնար թէ ինչո՞ւ միևնոյն կանոնաւորութեամբ չգան նաև քաղաքական և ուրիշ հեռագրեր։ (Լէվընթ Հէրըլտ)

Օգոստոս 7.

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԸՆԹԱՑԻԿ ԳԻՆԵՐ

Լ.Օ. 118էն կանխիկ կամ
Լ.Օ. 113էն 4 ամիս պայմ.

Թիֆթիկի տեսակները.	Ղրշ.
Թիւ 16 (Բ.) 33 մինչև 19 եար.	11¼—11½
Թիւ 20, 33 » 19 »	15 —15¾
Թիւ 26, Պոլթմէն, 30 մինչև 19½ եար.	14—15
Թիւ 26, Ակսառ., 31 մինչ. 41 »	41
Մէրինօ տեսակները.	
Թիւ 15	22¼— 23
Թիւ 15 (կեղծը)	13 — 16
Թիւ 15 կատու ստամբա	20

ՄՆԱԿԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲՆ այս գիշեր Սկիւտար, Իճատիէի թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ առաջին անգամն ըլլալով, Օրէսթ Ժուռնը, խիստ հետաքրքրաշարժ և յուզիչ տաամը, 6 արարուած, և կիրակի գիշեր Դատըգիւղ Ջամպա Օղլու թատրոնին մէջ գեղեցիկ խաղ մը։

ՕՍՄ. ԶԱՒԵՇՏԱԽՈՒՄԲԸ, Կիրակի գիշեր Սկիւտար առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացնէ Նըէֆ ֆլորըներ, հեղինակ Հէնքէն, զաւեշտ 3 արարուած. ի նպաստ Տիկին Ավնիւ Մնակեանի. Բարիզցի բանաստեղծ—երգիչ Մ. Բօլ Կալէ պիտի երգէ իր հեղինակութիւններէն մէկ քանին. նոյնպէս պիտի երգեն Տիկ. Գոհարիկ Շիրինեան և Տիկ. Մարթինէզ. վերջինը պիտի պարէ ալ։

ԱԶԳ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Խնամակալութիւնը կ'ծանուցանէ որ վարժարանին նոր տարեչրջանը կ'սկսի յառաջիկայ Սեպտ. 1ին։ Ուստի Ա. կարգը մտնել փափաքող աչակերտները կ'հրաւիրուին ներկայանալ Ղալաթիոյ Եկեղեցւոյ Խորհրդարանն ամէն առաւօտ մինչև ժամը 4 (Ը. Թ.) արձանագրուելու և ստանալու համար մուտից քննութեանց ծրագիրը։ Մուտից քննութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ Օգոստ. 25 Բչ. և 26 Գչ. օրերը։
8 Յնս. 1903 Ղալաթիա (Կնք)
6—4

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՄԲՈՂՋ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐԻՆ ԵԿԵՂԵՑԱՊԱՏԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

Այս օրուան Կովկասեան Լրաբերով ստացանք պաշտօնական ամբողջ թարգմանութիւնը Պետական Հրամանագրին է մասին եկեղեցապատկան կալուածոց Ռուսիոյ Հայոց, և որոյ կ'հրատարակենք նոյնութեամբ. —

"ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀՐԱՄԱՆ„

Թագաւոր Կայսրը, Ռուսիայում գտնուած հայ—լուսաւորչական եկեղեցու կալքերի կառավարութիւնը պետական հաստատութիւնների մէջ կեդրոնացնելու և յիշեալ եկեղեցու այն դրամներն ու կալքերը, որոցմով ապահովւում էր հայ—լուսաւորչական եկեղեցական դպրոցների գոյութիւնը, լուսաւորութեան մինիստրութեան իրաւասութեանն յանձնելու մասին մինիստրների կոմիտէի կայացրած որոշման համաձայն, 1903 թ. յունիսի 12ին Բարձրագոյնս հրամայել հաճեց՝

I. Հայ—լուսաւորչական եկեղեցու կալքերը պատշաճաւոր մինիստրութիւններին յանձնելն իրագործել հետևեալ հիմունքներով.—

(1) Հայ—լուսաւորչական եկեղեցիներին, վանքերին, հոգևոր հաստատութիւններին և հոգևոր դպրոցներին պատկանող բոլոր անշարժ կալուածները, սորև (յօդ. 2 և նրա ծանօթութիւնը) առաջ բերուած բացառութիւններից զատ, առանց առանձին հաստատուած կանոններով որոշուած կարգով սոյն դաւանութեան հոգևորականութեան և հոգևոր հաստատութիւնների ձեռքից և յանձնել երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրի կառավարութեանը, իսկ յիշեալ հաստատութիւններին պատկանող դրամագլուխները—ներքին գործերի մինիստրի կառավարութեանը, պահպանելով հայ—լուսաւորչական եկեղեցու սեպհականատիրութեան իրաւունքն այդ կալուածների և դրամագլուխների վերաբերմամբ։

(2) Երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրի կառավարութեանը պիտի յանձնուին հայ—լուսաւորչական եկեղեցու հետևեալ կալքերը.

(Ա) Ինչպէս մնակուած, նոյնպէս և անընակ հողերը, ինչ անուան և տեսակի էլ որ լինին դրանք, նմանապէս առանձին անտառները, դաշտերը, արօտատեղիները, ձկնորսարանները, ջրաղացները, են.։ Սրանից բաց են առնւում սակայն՝ գետնի այն տարածութիւնները, որոնք գտնւում են եկեղեցիների, վանքերի, աղօթատների, տների և այլ չէնքերի տակ, որ բռնած են առաջնորդարանները, հոգևոր հիմնարկութիւնները, ինչպէս քաղաքային, այնպէս և գիւղական ծխատէր հոգևորականութիւնը և հոգևոր դպրոցները. այն հողերը, որոնք պարունակւում են եկեղեցիների և գերեզմանատների բակերում, և վերջապէս, հոգևորականութեան ձեռքում գտնուած այն հողաբաժինները, որոնց վրայ կան այգիներ, բանջարանոցներ, լինում է վարուցանք և այլն երեք գետնիներից ոչ աւելի տարածութեամբ իւրաքանչիւր ծխական եկեղեցուն կից, որոնք չեն յանձնւում կողմնակի մարդկանց օգտուելու համար, և

(Բ) Հայ—լուսաւորչական եկեղեցիներին, սոյն դաւանութեան հոգևորականութեանն ու հոգևոր հաստատութիւնների պատկանող այն բոլոր տներն ու չէնքերը, որոնք հարկաւոր չեն իրեն հոգևորականութեան և յիշեալ հաստատութիւնների բնակութեան և անհրաժեշտ տնտեսութեան համար։

Ծանօթութիւն։ Ներկայ կանոններին չեն ենթարկւում Ս—Պետերբուրգ և Մոսկւա քաղաքներում Հայոց եկեղեցուն պատկանող անշարժ կալուածներն և դրամագլուխները։

(3) Կառավարութեան վերոյիշեալ կարգին ենթարկել նաև այն կալուածներն ու դրամագլուխները, որոնք այսուհետև կը նուիրուին կամ կ'կտակուին յիշեալ հաստատութիւնների օգտին։

(4) Յիշեալ կալուածների եկամուտների և դրամագլուխների կառավարութիւնը կեդրոնացնել ներքին գործերի մինիստրութեան օտար դաւանութեանց հոգևոր գործերի դեպարտամենտում, որին երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրը պիտի յանձնէ, այդ կալուածների կառավարութեան տեղեկագրի հետ միասին, նրանցից ստացուող եկամուտները, իր կառավարութեան տակ առած անշարժ կալուածների տուրքերը և պարտքերը վճարելուց և սորև յիշուած գումարները յետ զնելուց յետոյ։

Այնուհետև ներքին գործերի մինիստրութիւնը այդ եկամուտները, նմանապէս և իւր կառավարութեան տակ մնած դրամագլուխների տոկոսներից կազմուող գումարները, ներքոյիշեալ գումարներից հանելուց յետոյ, յանձնւում է այն հոգևոր հաստատութիւններին, որոնցից սոյն կալուածներն ու դրամագլուխներն ընդունուած են։

(5) Անշարժ կալուածներից ստացուող եկամուտից ամէն տարի յետ է զնւում (ա) 10 %ից ոչ աւելի՝ երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրի կարգադրութեամբ յիշեալ անշարժ կալուածների կառավարութեան ծախքերի համար և յիշեալ կալուածների բարելաւման արտակարգ ծախքերը ծածկելու նպատակով առանձին պահեստի դրամագլուխ կազմելու համար, և (բ) 5 առ 100 ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ Հայ—Լուսաւորչական եկեղեցական հիմնարկութիւնների օժանդակիչ դրամագլուխ կազմելու և սոյն եկեղեցու կառավարութեան ընդհանուր պէտքերի համար, այն պայմանով, որ սոյն դրամագլխին կցուի նաև վերոյիշեալ (ա. կէտ) 10 % ի մնացորդը։

(6) Ի դէպս, եթէ կասկածներ կամ տարաձայնութիւններ ծագեն այն խնդրի մասին, թէ հոգևորականութեան և հոգևոր հաստատութիւնների տիրապետութեան տակ գտնուած այս կամ այն կալքերն ու դրամագլուխները պէ՞տք է արդեօք կեդրոնացնել կառավարութեան ձեռքի տակ, այս մասին գործը յանձնւում է ներքին գործերի մինիստրի վճռին։

II. Յանձնարարել՝ (1) ներքին գործերի մինիստրին (Ա) մշակել հիմունքներ Հայ—Լուսաւորչական եկեղեցու օժանդակիչ դրամագլխից ծախքեր անելու համար համէքական—կաթոլիկ հոգևորականութեան օժանդակիչ դրամագլխի վերաբերեալ կանոնների նման և իր որոշումներն այս մասին առաջադրել ի հաստատութիւն որոշուած կարգով, և (Բ) սահմանել հոգևոր հիմնարկութիւնների հաշուետուութեան կարգ նրանց յանձնուած եկամուտները ծախսելու գործում, և (2) երկրագործութեան ու պետական կալուածների և ներքին գործերի մինիստրներին, իրենց փոխադարձ համաձայնութեամբ սահմանել՝ (Ա) կանոններ Հայ—Լուսաւորչական եկեղեցու կալուածներն ու դրամագլուխները յանձնելու կարգի մասին և (Բ) կանոններ յիշեալ կալուածները կառավարելու կարգի մասին։

և III. Ի փոփոխումն մինիստրների կոմիտէի (Նախարարական ժողով) 1898 թ. մարտի 26ին բարձրագոյնս հաստատուած որոշման՝

Յանձնարարել երկրագործութեան և պետական կալուածների, ներքին գործերի և լուսաւորութեան մինիստրներին, սոյն որոշման 1 յօդուածի մէջ յիշուած կանոնների հիման վրայ հայ—լուսաւորչական եկեղեցու կալուածներն արքունի կառավարութեան ձեռքն անցնելուց յետոյ, յայտնի կացուցանել փոխադարձ համաձայնութեամբ այն կալուածները, որոցմով ապահովւում էր լուսաւորութեան մինիստրութեան իրաւասութեան տակ անցնած դպրոցների գոյութիւնը, և ապա՝ (Ա) ցոյց տալ այն կալուածները, որ անհրաժեշտ է թողնել դպրոցների անմիջական կարիքների համար, և (Բ) որոշել մնացած կալուածների եկամուտների համաձայն, այն դրամական գումարների չափը, որոնք ամէն տարի պիտի յանձնուին լուսաւորութեան մինիստրութեանը, վերոյիշեալ դպրոցների պահպանման համար։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԵՐԷԿԻ ՊՏՈՅՏՆԵՐԸ

Պոլսէն կ'գրեն մը.—Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ առաւօտ Գարակէօմրիւկ գնաց, ուր դիմաւորուեցաւ Խնամակալութեան ներկայացուցչին կողմէ։ Ն. Սրբազնութիւն երեք քառորդ ժամու չափ հոն մնաց և ապա անցաւ աւերակ եկեղեցին։ Խնամակալութեան ներկայացուցչին յանձնարարեց յատակագիծ մը պատրաստելով ներկայացնել իրեն մօտաւոր ապագայի մը մէջ այրեցեալ եկեղեցին ի հիմանց նորոգելու և վերականգնելու համար։ Բազմաթիւ թաղեցիներ փութացած էին Էտիրնէ Գաբուի գերեզմանատունը, որ տեսակ մը ուրախութեան և ցնծութեան վայր դարձած էր այս առթիւ։ Հոն էին նաև Պալաթու եկեղեցւոյն քարոզիչ Տ. Կարիւն Վ., երկու քահանայ, Թաղ. Խորհրդոյ երկու անդամներ և ծանօթ ազգայիններ։ Վարպետներն արդէն կ'չարունակէին իրենց աշխատութիւնները. պատին վերի մասը չինելու համար, զոր յուսանք թէ երեք չաբաթէն կ'աւարտեն. Թաղեցի երիտասարդներ կ'աշխատէին, քար կ'հանէին, կ'կոտրէին, ու կ'փոխադրէին։ Տեսակ մը ոգևորութիւն կ'տիրէր։ Նոյն իսկ դպրոցական տղաքներ կ'քրտնէին ամէն օր և երէկ ամէն ոք իր աշխատութիւնը կ'կրկնապատկէր։ Արդէն կէս օր եղած էր. վարպետները հանգիստ կ'առնէին երբ Ն. Սրբազնութեան կառքն երևցաւ. քարոզիչն և քահանաները դիմաւորեցին։ Ս. Պատրիարք Հայրն իր սովորական հետաքրքրութեամբ հարցումներ ըրաւ պատին չինութեան համար, և իր գոհունակութիւնն յայտնեց որ քիչ օրուան մէջ անշշուկ և առանց աղմուկի գործն այնքան յառաջացած և աւարտելուն քիչ մնացած էր։ Սրբազանը չատ հաւնեցաւ գերեզմանատան դիրքին և պատմեց թէ Գարակէօմրիւկի եկեղեցին իր քարոզչութեան առթիւ եկած էր հոն։ Հովանաւոր ծառի մը տակ մէկ ժամէն աւելի հանգիստ առաւ և իր սովորական զուարթ խօսակցութիւնը չարունակեց։ Ժամը վեց ու կէսին մեկնեցաւ Ն. Սրբազնութիւնն և այս առթիւ իր հայրական օրհնութեամբը խրախուսեց աշխատողները, նպաստելով նաև 4 ոսկիի գումար մը։ Բոլորէրեն մանաւանդ Տ. Կարիւն Վ.ը՝ որ իր ամբողջ հոգիով փարած է գործին և կ'աշխատի, ա՛յնքան նուիրական վայր մը ազատելով ամէն տեսակ սրբապղծութենէ և տալով անոր պարտ ու պատշաճ դիրք մը։ Ս. Պատրիարք Հայրը կառք նստելով մեկնեցաւ դէպ ի Պալըգլը ուրկէ գնաց Հիւանդանոց և անկէց Բերա, իր բնակարանը։ Ն. Սրբազնութեան այցելութիւնը խրախոյս մը եղաւ թաղեցիին և անոր եռանդը կրկնապատկեց։ Մեկնելու ատեն խոստացաւ դարձեալ այցելել երբ աւարտի։ Կ'յուսանք որ մինչև Օգոստոսի վերջը բոլորովին կ'աւարտի։ Աւելորդ չէ այս առթիւ յիշել երկու բարեսէրներու աջակցութիւնը։ Վսեմ. Գրիգոր Խան Շահմանեան 25 օսմ. ոսկի նուիրեց ի յիշատակ իր հանգուցեալ ծնողաց՝ Աւետիս էֆ.ի և Տիկին Հոփսիմէի, որք այդ գերեզմանատան մէջ կ'հանգչին։ Իսկ Ագրիպպաս էֆ. Սահփանեան որ բնիկ Պալաթցի է, ինքնաբերաբար փափաք յայտնեց չինել տալու դուռն որ բոլորովին երկաթէ պիտի ըլլայ, ինչպէս նաև դրան երկու կողմի երկաթեայ վանդակները, որք բաւական ծախքի մը կ'կարօտին»։

—Ս. Պատրիարքն երէկ մեծ և փոքր Պալըգլըի պատերուն չինութիւնն աչքէ անցընելէ ետքը, գնաց Ցունաց կողմը, և նախ եկեղեցի մտաւ, ուր յոյն եպիսկոպոսն ընդունեց զինք և մեծարեց, յետոյ յոյն Պատրիարքաց դամբարաններն այցելելով, հոգւոյն հանգուցեալոց բաւական աչքէ անցուց Ցունաց գերեզմանատունը։

—Ս. Պատրիարքն երէկ Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ լսելով որ որբուհի մը նշանուած է երիտասարդ Հայ դեղագործի մը, որ իբրև որբ պատսպարուած էր հոն և այժմ Կէլիպօլու պաշտօն կ'վարէ, կանչեց հարսնցու օրիորդը, օրհնեց և քաջալերեց։

—Ս. Պատրիարք Հայրն այս իրիկուն եւս Ենի մահալլէ կ'երթայ, ի վերին Վոսփոր, յայցելութիւն Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի, որ քիչ մը տկար է մի քանի օրէ ի վեր։ Ն. Սրբազնութիւն Բչ. պիտի դառնայ Պատրիարքարան։

—Ծովային Նորընտիր Նախարարը չնորհակալութեան այցետոմս մը ղրկած է Ս. Պատրիարք Հօր, իր այցելութեան համար։

—Ս. Պատրիարքը ցաւակցական նամակ գրեց Սելանիկի հոգևոր հովիւ Տ. Մկրտիչ քհնյ. Զլղատեանի՝ անոր երիցուհիին և զաւկին մահուան առթիւ։ Նոյնպէս մխիթարական նամակներ գրած են Արմաշի վարդապետներէն ոմանք, երբ իրենց նախկին ընկերակիցը։

*** Ժուռնալ տը Սալօնիք, Սելանիկի հոգևոր հովիւ Տ. Մկրտիչ քհնյ. Զլղատեանի երիցուհիին ցաւալի մահուան առթիւ համակրելի տողեր նուիրած է յիշեալ քահանային, իր ցաւակցութիւնն յայտնելով նաև Հայոց եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդին։

—Պուլկարիոյ Հայոց Առաջնորդութեան համար տարեկան 10,000 ֆր. թոշակ յատկացուած է, որուն, ըստ սովորութեան, 4,000 ֆր.ը կուտայ պուլկար կառավարութիւնը, և մնացեալ 6,000ը մաս առ մաս ստորագրած են և կ'ստորագրեն Պուլկարիոյ Հայ թեմերը։

—Տ. Մեսրոպ Սրբազան հաժարեցաւ Իզմիրի առաջնորդական ընտրելիութենէն։

—Բուրկազ կ'գրեն Թղ. Օգ. 3 Բ—։— Զմիւռնիոյ Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Արքպ. Մուրատեանցի մահուան գուժը մեծ վիշտ պատճառեց գաղութիս անդամոց։ Տ. Վաամշապուհ Քիպարեան, անցեալ կիրակի, Վարդավառի առթիւ՝ տուած քարոզին մէջ յիշելով Մուրատեան Սրբազանին հիւանդութիւնը «Տէր ողորմեա» ըսել տուաւ. իսկ անոր կիրակի, դժբախտութիւնն ունեցաւ Ն. Սրբազնութեան մահը գուժելու ժողովրդեան ներբողական մը խօսելով իրեն վրայ, զոր ներկայացուց գրագէտ, գիտուն, բարեսէր և մարդասէր, և մանաւանդ մաքրակենցաղ կղերական մը և հոգւոյն հանգիստ մաղթելէ յետոյ, մաղթեց նաև որ Աստուած հանգուցեալ Սրբազանին բարեմասնութիւնները սփռէ, տարածէ Հայ կղերականաց վրայ։ Տէր հայրը չատ յուզուած էր և չատ յուզիչ էին իր խօսքերը։ Մ. Պատարագէն յետոյ, Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեցաւ, ողջոյն Հայ ննջեցելոց ընդհանրապէս և հանգուցեալ Սրբազանին հոգւոյն համար մասնաւորապէս։

—Խառն Ժողովոյ վերջին նստին մէջ հետևեալ որոշումները տրուեցան Կազմ. Կանոնագրի 41րդ յօդուածի մասին.— Տնօրէնները կամ աւագ ուսուցիչներն առկէ վերջ պիտի ընտրուին Թաղ. Խորհուրդներէ, և Ուսումն. Խորհուրդներուն կողմէ հաստատուելէ յետոյ Պատրիարքական վաւերացման պիտի ենթարկուին։ Թաղ. Խորհուրդները կամ Հոգաբարձութիւնները տարւոյն չրջանին մէջ իրաւունք չպիտի ունենան ո՛ և է ուսուցիչ հրաժարեցնելու. եթէ հարկեցուցիչ պատճառ մը ըլլայ, պիտի տեղեկագրեն Ուսումն. Խորհրդոյ, պատճառաբանելով իրենց այս կարգադրութիւնը։ Միևնոյն ատեն ուսուցիչներու ալ արգելք դրուած է որ իրենք ալ ուզած ատեննին չտեղափոխուին. այն ուսուցիչը որ տարւոյն չրջանին մէջ կ'թողու վարժարանն ու կ'մեկնի, 1էն 6 ամիս պիտի զրկուի ուսուցչութենէ։ Այն ուսուցիչներն որք տարեչրջանին վերջին վեցամսեային մէջ պաշտօն վարած են, իրաւունք պիտի ունենան արձակուրդի ամսական ընդունելու։

—Պոլսոյ մէջ խուլերու և համրերու յատուկ վարժարան մը բանալով ամէն ազգէ և կրօնքէ անխտիր տղայ ընդունելու համար Բաուքալ էֆ. Բէքճէղեան դիմում ըրած էր Ազգ. Պատրիարքարան, խնդրելով դիւրութիւն և աջակցութիւն։ Պատրիարքարանը նկատելով որ այս հաստատութիւնը միջազգային հանգամանքով անհատական ձեռնարկ մը միայն կրնայ ըլլալ և թէ Պատրիարքարանի աջակցութեան ալ որ և է կերպով պէտք չունի, որոշեր է պատասխանել նոյն մօք,

—Ռոտոսդոյէ տեղեկութիւն կուտան որ տեղւոյն ժողովուրդը մէկ չաբաթ առաջ լսած ըլլալով որ Զմիւռնիոյ մէջ սրամոդրութիւն կայ իրենց առաջնորդն հրաւիրելու Վիճակին հովուութեան, դիմում ըրեր են Տ. Ներսէս եպսկ.ի, որպէս զի չհեռանայ Ռոտոսդոյէն, երբ մանաւանդ վարժարանին վերաչինութեան հրամանն ստացուած է։

—Պատր. փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկ. վաղը Բերա Պապականի նաւերակի փոխանորդ Տ. Պօրկօմանճեանի այցելելով, Նորընտիր Պիոս Ժ.ի թագադրութեան առթիւ ի դիմաց Ս. Պատրիարքին չնորհաւորական այցելութիւն պիտի տայ։

—Խասգիւղի Որբանոցին վերանորոգութեան գործը Խնամակալութեան մօտաւոր մէկ նստին մէջ պիտի որոշուի վերջնականապէս։ Բարեսէր Տիկին մը, Խնամակալուհիներէն տիկին Տ. Յարութիւնեանի միջոցաւ 200 ոսկի խոստացած է տալ. կ'յուսացուի որ 2—300 ոսկի ալ կարելի ըլլայ հայթայթել նուիրատուութեամբ։

—Ծանօթ ճարտարապետ Արամ Թաշտանեան էֆ. հրաւիրուած ըլլալով Ռոտոսդոյի վարժարանին ծրագիրը տեղւոյն վրայ պատրաստելու, ուր օրուան համար կ'մեկնի։ Երիտասարդ արուեստագէտին անժխտելի տաղանդէն կ'յուսանք որ պիտի օգտուին Ռոտոսդոյի ազգայինք։

—Պալաթի Թաղ. Խորհուրդն և թաղեցիները խնդրած էին որ տիրացու Միքայէլ Պիւլպիւլեան քահանայ ձեռնադրուի։ Տեղւոյն քահանայից դասն հակառակած էր։ Կրօն. ժողովն վերջին նստին որոշեց յետաձգել առ այժմ նոյն տիրացուին քահանայական ձեռնադրութեան արտօնութիւնը։

—Գանտըլլիի եկեղեցւոյն նորընծայ քահանան, բնիկ Թօփ գաբուցի Տ. Եղիազար Աչճեան, վաղը կ'պատարագէ Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԻՇԼ, Օգոստ. 6.— Ֆրանց—Եօզէֆ կայսր երկարատև ունկնդրութեան մ'ընդունեց Հանգարիոյ վարչապետ Կոնտ Խիւէն—Հէտէրվարին։ Վաղն ալ պիտի ընդունի։

—Օգոստ. 7.— Կոնտ Խիւէն—Հէտէրվարի այսօր նորէն ընդունուեցաւ Կայսրէն։ Մաճառ վարչապետն երեկոյին Բէչթա պիտի դառնայ, ուր Նախարարաց Խորհուրդ մը պիտի գումարուի, Կոնտ Խիւէն—Հէտէրվարիի տեղեկագիրը լսելու, իր Իշլ կատարած ճամբորդութեան արդիւնքին վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ամսոյս 13ին կամ 14ին Էտուարտ Թագաւոր Մարիէնպատէ Ջերմուկները պիտի հասնի։

ՀՌՈՄ, Օգոստ. 6.— Պիոս Ժ. այսօր պաշտօնապէս ընդունեց Վատիկանի դեսպանական մարմինը։ Բորղուկալի դեսպանն իբրև երիցագոյն անդամ, յանուն իր պաշտօնակցաց, ճառ մը բարեմաղթութիւններ ըրաւ։ Պապը մաղթանքներ ըրաւ զանազան ժողովուրդներու վեհապետներուն և պետերուն համար։ Յարեց թէ Եկեղեցին բնական նեցուկն է վեհապետներուն, կառավարութեանց և օրէնքներուն, և փափաքող է խաղաղութիւնն հաստատուած տեսնել ամէնուն երջանկութեան համար։ Ի վերջոյ իր օրհնութիւնը տուաւ անոնց։

—Պապը արտաքին գործոց քարտուղարի պաշտօնն առաջարկեց եկեղեցական արտասովոր գործոց տնօրէն Սաղօլլի կարդինալին, որ չուզեց ընդունիլ, և յետոյ կարդինալ—սարկաւագ Քավանիեսի որ մինչև այս իրիկուն խորհելու ժամանակ ուզեց։ Յառաջիկայ Բչ. օր տեղի ունենալիք կարդինալաց գաղտնի ժողովին մէջ Պապը քանի մը նոր կարդինալներ պիտի անուանէ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Սկուբչինայի նախկին նախագահ Մ. Բալլի Վուքօվիչ մեռաւ։ Լրագիրք կ'ըմանան թէ Վիեննայի Սերպ դեսպան Մ. Քրիստիչ հանգստեան կոչուած է։

ՍԻՆՍԻԱ.— Ռումանիոյ արքայական ամոլն արտասահման ուղևորեցաւ։

ՆԱՍԻՈՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Օգոստ. 7.—Իւմպէրեան դատը վաղը (այսօր) պիտի սկսի Սէնի Եղեռնադատ Ատենին առջև, նախագահութեամբ Մ. Պօնէի։ Փաստաբան Մ. Լապօրի պիտի պաշտպանէ զՏիկին Իւմպէր։

ՎԻԵՆՆԱ.—Վիլհէլմ Կայսր Սեպտ. 18ին Վիեննա պիտի հասնի և Ֆրանց—Եօզէֆ Կայսր հիւր պիտի ըլլայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Կ'հերքուի լրագրաց ումանց այն լուրը թէ Թրանսվալի կառավարիչ Լորտ Միլներն ուրիշը պիտի յաջորդէ։

ՀՌՈՄ.—Պապին թագադրութեան հանդէսին աշխատութիւնք փութով յառաջ կ'տարուին։ Արարողութիւնն առաւօտեան ժամ 8ին տեղի պիտի ունենայ, տաքէն զգուշանալու համար։

ԼԻՎԸՐՊՈՒԼ.—Ամերիկեան լուրերը ցորենի և բամպակի գիները չատ հաստատ ցոյց կ'ուտան։ Հոս ցորենին վերջին գինն է 6/5/50, իսկ պատրաստ բամպակինը $6\frac{36}{100}$

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՍԿԻՒՏԱՐ

Ամերիկեան Վարժարանի յառաջիկայ տարեչրջանը կ'սկսի 1903 Սեպտ. 15ին (Ն. Տ.)։ Գիչերօթիկներու տարեթոշակն է 35 օսմ. ոսկի Ուսումնարանին չորս դասընթացքներուն համար, իսկ 30՝ Նախակրթարանին համար։ Տնօրէնութիւնը ջանք չէ խնայած վարժարանն ամէն առաւելութիւններով օժտելու։ Լաւագոյն դրութիւնով և մեծ յաջողակութիւնով կ'ուսուցուին Հայերէն, Ֆրանսերէն, Անգլիերէն, Գերմաներէն և զանազան լեզուները, ինչպէս նաև բնական գիտութիւններ։ Հմուտ և վարժ հիւանդապահուհի մը աչալուրջ հսկողութիւնը կ'վայելեն աչակերտուհիները և կ'ապրին խաղաղ ու բարեկարգ մթնոլորտի մը մէջ։ Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել վարժարանին Տնօրէնուհի Տր. Փէթրիքի։ 15—2

ՌՈԲԵՐԴ ՔՈԼԷՃ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեչրջանը պիտի սկսի Երկուչաբթի, Սեպտ. 2/15։ Կարգադրութիւններ եղած են նոր դիւրութիւններ տալու վաճառականական ուսմանց համար։ Մնայուն բժիշկ մը՝ աչակերտներու առողջութեան, մարմնամարզներուն ու խաղերուն, ինչպէս նաև վարժարանին ընդհանուր առողջապահական վիճակին վրայ կ'հսկէ։ Նախորդ տարուընէ սկսեալ՝ բացուած է նաև փոքր տղոց յատուկ նոր չէնքը, ուր պիտի ընդունուին մինչև տասն տարեկան աչակերտներ։ 5—15

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ.	Օ.Ռ.	34 23½
Ամէնէն բարձր գին	»	34 29½
Ամէնէն վար գին	»	34 26½
Ռումելիի երկաթուղի	ֆր.	126 50
Ամէնէն բարձր գին	»	126 50
Ամէնէն վար գին	»	125 75
Թրանսվալ	»	106 —
Ամէնէն բարձր գին	»	106 —
ԲԱՑՈՒՄ 26/8 Օգս.		
Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ.	Օ.Ռ.	34 29½
» » » »	ժամ 5ին	34 29½
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	125 62½
» »	ժամ 5ին	125 63½
Թրանսվալ	ֆր.	105 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	Ղրշ.	600 —
» պարտաթ.	ֆր.	483 —
Հելլէնկ. պարգեւաւոր թուղթ	ֆր.	425 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	506 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	— —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	258 —
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ	»	268 —
Անատոլուի Երկթ. պարտթ.	»	525 —
» » բժնթ.	Ա.Ռ.	11 87½
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ.Օ.	4 55
ՄԹԻԼԱՆՑ		
Թռնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ռ.	1 10
» ութ օրուան	»	3 70
Ռումելիի Երկթղ. »	ֆր.	2 —
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87 18
Անգլիական ոսկի	»	109 36
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 —
Քրիմից	»	51 06
Նոր Մէճիտիէ	»	104 —
Ռուպլ թղթադրամ	»	8 61
ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ		
Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	108 5/8
» » » առտը. թղթ.	»	108 3/8
» չէք	»	109 3/8
Բարիզ 3 ամիս Պր.ի թղթ.	ֆր.	23 15
» » » առևտ. »	»	23 17½
» չէք	»	22 97½
Վիեննա չէք	քօրօն	21 88
Պերլին չէք	մարք	18 64
Օտեսա չէք	ռուպլ	8 61

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Օգս. 7		
Օսմ. Թռնս. Սէրի Բ.	Ա.Ռ.	60 50
» » » Դ. բաց.	»	31 75
» » » Դ. գոց.	»	31 75
» » » Դ.	»	34 63
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 69
Եգիպտական միացեալ	»	104 50
Այտընի Երկաթուղի	»	14 25
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	91 31
Փոխառութիւն Գասապա	»	89 50
» Հելլենական 1881	»	41 50
» » 1884	»	41 50
Մոնօբօլ »	»	43 50
Պուլկր. Փոխառթ. 1888	»	92 —
» » նոր 1892	»	92 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 32¼
Թրանսվալ	»	4 03
Դրամագլուխ		3 —
ԲԱՐԻԶ, Օգս. 7		
Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ. բաց.	Ա.Ռ.	32 32
Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ. գոց.	»	32 32
» » » Դ.	»	35 27
Ռումելիի Երկաթուղի	ֆր.	127 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	592 —
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	482 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	97 77
Քրէտի Լիօնէ	»	1125 —
Պանք տը Բարի	»	1091 —
Սպանիական արտաքին	»	91 32
Իտալական Ռանթ	»	102 42
Թրանսվալ	»	107 50
Ջէք Լոնտոնի վրայ	»	25 140
Դրամագլուխ Ֆրանս. Պանքայի		3 —
ՊԵՐԼԻՆ, Օգս. 7		
Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	104 —
» » բաժնեթ. 60%	»	97 10
Ռումելիի Երկաթուղի	»	133 10
Օսմ. Թռնս. Սէրի Դ.	»	33 10
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 240
Դրամագլուխ		4 —
Զինարանի փոխառութիւն 1903		97 20
ՎԻԵՆՆԱ, Օգս. 7		
Փոխան. Բարիզի վրայ	քօրօն	95 22
» Լոնտոնի վրայ	»	239 30
Ռումելիի Երկաթուղի	»	120 50
Օսմ. Ռէժի	»	364 —
Դրամագլուխ		3 ½

ՏՈՔԹ. Կ. ՅՐԱՄԵԱՆ

Կէտիք Փաշա, Գուրուչէշմէ փողոց

Ամերիկայի ամէնէն նշանաւոր ապաքինարանին (sanitarium) մէջ մարձում (massage) ջրաբուժութիւն, ելեկտրաբուժութիւն են. ուսած ըլլալով, թոքերու, սրտի, ստամոքսի ընդլայնման, դժուարամարսութեան, ախորժակի նուազութեան, վերջապէս ստամոքսի և աղեաց ամէն տեսակ հիւանդութեան, ընդհանուր և մասնաւոր տկարութեան, անզօրութեան, այլ և այլ ցաւերու, հինցած և նոր յօդացաւերու (ռիւմաթիզմա), ջղային տկարութեան, անքնութեան, տխմարութեան են.ի ենթակայ եղած հիւանդները կ'ընդունի։ Օրիորդ մը, որ ի Զուիցերիա հիւանդապահութիւն ուսած և վկայական ստացած է, յիշեալ բնական միջոցներով ի հարկին պիտի դարմանէ իգական սեռը։ Հալուադէպ պարագաներու մէջ դեղի դիմում կ'ըլլայ։ Բոլոր անոնք որ երկար ատեն դեղեր գործածած են առանց օգտուելու, կ'հրաւիրուին դիմել յիշեալ բժիշկին։ Շաբաթ օրերէն զատ ամէն օր ժամը 2էն մինչև 10 հիւանդ կ'ընդունի իր բնակարանը։ Երեքշաբթի օրերն աղքատաց համար ձրի։ Բչ. և Եչ. օրեր կէս օրէն վերջ կ'գտնուի ի Դատըգիւղ, Շիւքրիւ դեղարանը, նաւամատոյցին մօտ։

10—5

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Մ. Մարտիրոսեան սեն Դ. երես։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ — **ՀՈՆԿՐՈՒԱԶ** — ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1857 ԻՆ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿՈՎ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Ի ՊՈՒՏԱՓԵՇԹ

ԿԵՆԱՑ ԲԱԺԻՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼՆԵՐՈՒ ՎՃԱՐՈՒԱԾ 332,000,000 ՖՐԱՆՔ — ԽՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 114,000,000 ՖՐԱՆՔ — ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԳՈՒՄԱՐ 461,035,390 ՖՐԱՆՔ

Սոյն Ընկերութեան պայմանները՝ Թուրքիոյ մէջ գործող միւս ընկերութեանց պայմաններէն, ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐՆԵՐՆ ԵՆ։

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ խիստ մեղմ պայմաններով ու ամբողջ գիներով. —ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ի դէպ մահու եւ կենաց՝ չանարժէք մասնակցութեամբ եւ երաշխաւորեալ տոկոսի տոկոսով, որպէս նաեւ չափահասներու դրամագլուխ ու մանկ տղայոց դրամագլխի կազմութեան, և ցմահ թոշակի տարեթոշակներու։

ԿԱՐԺԷ ՈՒՐԵՄՆ ԱՅԼՈՒՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԵԼԷ ԱՌԱՋ՝ ԱՆԳԱՄ ՄԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ԱՉՔԷ ԱՆՑԸՆԵԼ

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար, դիմել Ընկերութեան Ընդհանուր Գործակալութեան։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՍ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆ Է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԲԱՆՔԱՆ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՈՒԱՒՈՐ ՈՒ ՁԵՌՆՀԱՍ ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐ Կ'ՓՆՏՌՈՒԻՆ։

Ընդհ. Գործակալ բովանդակ Թուրքիոյ
ՈՐԴԻՔ Ն. ՊԱՌՆԱԴԱՆԻ
ՊՈԼԻՍ ՊԱՌՆԱԹԱՆ ԽԱՆ

ՀԱՄԻՏԻՅԷ ՖԷՍ ՖԱՊՐԻԳԱՍԸ ՄԱՄՈՒԼԱԹԸ
ՍԹԱՆՊՕԼ ՊԱՀՃԷ ԳԱՊՈՒ ԹՐԱՄՎԱՅ ՃԱՏՏԷՍԻ ՆՈՒՄԵՐՕ 21

Համիտիյէ ֆէս ֆապրիգամըզըն կիւնտէնկիւն տահա կիւզէլ ֆէսլէր չըգարմագտա հէր տարաֆ հալգը օլտըղը րաղպէթլու միւշթէրիլէրիմիզ թարաֆընտան թագտիր վէ ամէլէրին թէշվիգի իչին մէսէլա 6 այ էվվէլ կիւնտէ պիր տանէ ֆիրուխթ օլունուր իքէն պու կիւն 4—5 տանէ սաթըլտըղը կէօրիւլմէքտէտիր. Ֆապրիգամըզ մամուլաթը օլան ֆէսլէր զայիֆ զարիֆ վէ տայանըգլը օլուպ կիւնէշտէն սոլմազ լէքէ գապուլ իթմէզ հավամըդան ըսլանմասընտա քէնտի հալինտէ գուրուլմասը իլէ չէքիլմի զայի իթմէյուպ հիյէթը ասլիյէսի իլէ գալըր. Ֆէսլէրիմիզին էն ուճուզ ճինսի 4 ղրուշ օլուպ պու ֆէսլէրտէն ալան զէվաթ 4—5 այ հիչ գալըպա ուրտուրմազ իգթիզա իթմէքսիզին գուլլանապիլուրլէր. Թապիի տիր քի 6, 7, 9 վէ 14 ղրուշլըք ֆէսլէրիմիզ տահա զիյատէ տայանըգլը վէ չօգ զարիֆ տիր. պաղը միւթէքիպլէր էճնէպի ֆէսլէրինի պիզիմ ֆէսլէրիմիզ չէքլինտէ սօգարագ սաթըլըրմըշ ֆիյաթլարտան իքի գաթ ֆիյաթա քէզա պիր թագըմը տախի պիզիմ 4 ղրուշլըք ֆէսլէրիմիզի սաթըն ալարագ վէ իչէրուսինի թէպտիլ իտէրէք ֆահիշ ֆիյաթ իլէ ֆիրուխթ իթմէքտէտիրլէր. պու հալի մէն իթմէք վէ միւշթէրիմիզի սագընտըրմագ իչուն ֆէսլէրիմիզին իչէրուսինէ ֆիյ 1 Աղըսթօս սէնէ 319 տան իթիպարէն ֆապրիգամըզըն մարգասը գօնուլմըշտըր քի պու մարգանըն եարըսը ֆէսլէրին իչէրուսինտէ պուլունան մէշինին վէ տիկէր եարըսը իսէ գումաշըն իպլէրինէ գավի վէ չըգարըլմասը միւմքին օլմայաճագ սուրէթտէ հաքքէտտիրիլմիշ օլուպ ֆապրիգամըզըն մարգասը օլմայան ֆէսլէր սահթէ օլտըղընտան միւթէպէր միւշթէրիլէրիմիզէ պու մարգայա տըգգաթ պույուրմալարը թավսիյէ օլունուր. Ֆապրիգամըզըն պաշլըճա ֆիրուխթ մահալի Տէրսաատէթտէ Պաղճէ Գափուսընտա Թրամուայ ճատտէսինտէ 21 նումէրօլու վէ Շահզատէ Պաշընտա 20 նումէրօլու տիւքեանտըր. Տէրսաատէթ վէ Թաշրալարտա մամուլաթըմըզը սաթմագ արզուսընտա պուլունանլար ֆապրիգանըն միւտիրիյէթինի իճրա իտէն Գաթըրճը Օղլու Խանընտա 52 վէ 54 նումէրօլու մաղազալարտա թիճարէթ իտէն Նազարէթ վէ Միհրան էֆէնտիլէրէ միւրաճաաթ իթմէլիտիրլէր քի հէր կիւնա սուհուլէթ կէօսթէրմէկէ հազըրտըրլար. կէլէն մէքթուպլարա աճիլէն ճէվապ վիրիլուպ ֆապրիգանըն չէրաիթի ֆիրուխթընը հավի գաթալօղը տախի մէճճանէն իրսալ օլունուր. Խամ վէ սաիրէ էտէվաթըն պահալանմասընտան տօլայը ֆիյ 1 Աղըսթօս սէնէ 319 տան իթիպարէն ֆէսլէրիմիզին հէր ճինսինէ տանէտէ 20 չէր փարայ զամ օլունմըշտըր։ 16—1

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէտէն միւպայաա օլունաճագ 160,000 ատէտ գըրէ սօղանըն մահը հալը րումէլին 28 ինճի բազար իրթէսի կիւնի գարարը էվվէլի վիրիլէճէկինտէն իթայա թալիպ օլանլարըն թէմինաթ ագչէսինի վէ եա քէֆալէթնամէի միւսթասհըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ 9ա գատար Խազինէի Ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

23 Թէմմուզ 319 2—3

* *

Գալըն եուսուֆչագ չէլիկ սաճ գըլէի աթիգ 76 փր., ինճէ եուսուֆչագ չէլիկ սաճ 85½, Թըրէսթէ Թիմուրը 100, բօթրէլ Թիմուրը 48½ 22.10 սանթիմէթրօ արզընտա, լամպա վէ տէօրթ քէօշէ Թիմուր 48. տէօրթ քէօշէ եուվարլագ եարըմ բարմագ 55, Թիմուր եուվարլագ 51, Թիմուր սիլմէ պէհէր տէմէթի 20 գըյէլիք 59, Թիմուր գօյուտօն 64, Թիմուր գօրնիշ 66, ինճէ թէլ Թիմուր եուվարլագ 71½, Թիմուր քէօշէպէնտ 62½, Թիմուր քէօշէպէնտ տէմէթ 76, Թիմուր քէօշէպէնտ ինճէ 75, Թիմուր ճամլըզ 64, Թիմուր ճամլըզ տէմէթ 70½, Թիմուր ճամլըզ ինճէ 73½, կալվանիզմա օլունմուշ սաճ 123, նալըզ մուգօֆ Թիմուրը 96, Թէլ Թիմուր եուվարլագ 69, Թիմուր չիչէքլի գօրտօն 148 գազղան չիվիսի Թրիէսթէ 96, Թիմուր Թահթա սաճ գալըն 58½, Թիմուր Թահթա սաճ օրթա տէմէթ 69, կալվանիզմալը տիւզ Թրիէսթէ 123, Թիմուր լամա գալըն էգսթրա 59, Թիմուր լամա էնլի եանի լամա 82, Թիմուր Թահթա սաճ ինճէ 100։

Ճինս վէ նէվի ֆիյաթը մուգարրէրէսի իլէ պէրապէր պալատէ կէօսթէրիլէն Թիմուր էտէվաթը իչիւն չէհրը հալ րումէլին 26ընճը ճումա իրթէսի կիւնիւնէ գատար հէր գաչ ղրուշ օլուրսա օյսուն վէ 30ընճը Չարշանպէհ կիւնու տախի 100 տէ 3 թէնզիլի պիլըգապուլ իհալէի գաթիյէսի իճրա իտիլէճէկինտէն Թալիպ օլանլարըն Թէմինաթ ագչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթասհըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ տօգուզա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհայա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

22 Թէմմուզ 319 3—3

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա. ՀԱՅՐԻԿԵԱՆ
Տարրական կարգերու

Մինչեւ այսօր հրատարակուած աշխարհագրութեան դասագրքերէն մեծ մասով տարբեր ուղղութեամբ յօրինուած եւ հետաքրքրական ու շահեկան ընթերցումներով համեմատուած այս գրքոյկը կ'յուսացուի թէ աշակերտներուն սիրելի դառնայ։

Գին 3½ ՂՐՇ. —% 20 ԶԵՂՉ

Կեդրոնատեղին, Մեծ—Շուկայ Սըրա—Օտալար Խան, փորագրիչ Գրիգոր Խօսկանեան, Թիւ 26։ 10—4

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՁԷԹԻ ԵՒ ՕՃԱՌԻ
Ժ. Տ. ԲԱՐԱՄՔԷՎԱՅԵՏԷՍ եւ Ժ. Մ. ԿՊԱՄԷԼԼԻ
[illegible] Թիւ 16

ՎՍՏԱՀԵԼԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Սոյն վաճառատան մէջ մեծաքանակ և փոքրաքանակ կ'ծախուին ճշմարիտ և զուտ ձէթեր ու օճառներ։—

Ապրանքներուն ընտիրութեան յանձնառու մը վաճառատան կողմէ կ'երաշխաւորուի ծրիւ. բար։—Այն ապրանքները, որոնցմէ գոհ չեն մնար գնողները, ետ կ'առնուին փոխարէնը վճարուելով։—

Գիները վերջնական են և անփոփոխ

Առաջնակարգ ձէթ, օխան 6½ ղրշ.
Նուազագոյն լաւ տեսակէ » 6 »
Վառելու ձէթ » 5¼ » և 5
Առաջնակարգ օճառ տանեցու համար 3¾ ղ.
Նմանապէս լաւ օճառ 3¼ օխան։

Մասնաւոր զեղչ եկեղեցիներու, դպրոցներու, հիւանդանոցներու և ուրիշ մարդասիրական հաստատութեանց համար եղած գնումներուն։— Վաճառատունս ազդակի յարաբերութիւն ունենալով որ տողով կեդրոններու հետ, յանձնարարութիւններ կ'ստանձնէ ուտելու եւ վառելու ձէթի, եւ օճառի համար, ուզուած քանակութեամբ և տեսակով։—

Մանօթութիւն.—Հարկաւոր ուրիշ վաճառատուն մը պէտք չէ այն անձին, որ համոզուած է թէ այս վաճառատան կողմէ ծախուած ապրանքներուն մէջ օտար նիւթեր կ'գտնուին։

Միակ պէտքերութիւն մը կ'որոշէ հաւատարմութեան համար այս ճշմարտութեան։ 52 44

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Բէյօ Սօս—Թօբրալը Թօզով, Թիւ 4 (Թօգտ. Իլեան ... Թօբալը Թօզով Գէ).

Կ'ԴԱՐՄԱՆԷ ամէն տեսակ ակռայի եւ լինտի հիւանդութիւնները, փտած ակռաներու ամենաստոյգ ցաւերը վայրկեանապէս կասեցնելով, քիչ ատենուան մէջ հաստատուն կերպով կ'լեցնէ առողջ ակռաներու նման մինչեւ վերջը գործածելու պայմանաւ։

ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ ՆՈՐ ՄԵԹՈՏՈՎ Ոսկիի, պլաթինի եւ քաուչուի վրայ նորը, ճաշակաւոր և գիմացկուն արհեստական ակռաներ կ'պատրաստէ՝ յար և նման բնականին։

ԸՍՏ ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆ փտած և կոտրուած ակռաներու արմատները առանց հանելու կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ կ'զետեղէ անոնց վրայ առանց քիմքի ակռաներ և ոսկիէ «քուռոններ»։

Շատ փտած ակռաները և լինտերու մէջ անյայտացած արմատները կ'հանուին ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ։

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9էն 5 (Ռ. Ե.), Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։ 30—3

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՅ
Կ. Պոլիս, Գում Գափու, Մէսճիտ—Եօղուշու
Հաստատուած 1901 Մայիս 1ին

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ
Մանկապարտէզ և Նախակրթարան երկսեռ

Գործնական կեանքի արդի պահանջումներուն համապատասխան կերպով կը դիւրուայց մեթոտներով կ'ուսուցուին Հայերէն, Ֆրանսերէն, Թուրքերէն, Անգլիերէն լեզուները, կրօն և Հայ. եկեղեցական պատմութիւն, Թուաբանութիւն, աշխարհագրութիւն, Առողջաբանութիւն և բնական գիտութիւնք, երկրաչափութիւն, գծագրութիւն, առնին տնտեսութիւն։ Ձեռագիտութիւն և Կար, Ձեռագործի ամէն տեսակները, Դաշնակ և Ջութակ։ Բարոյական կրթութեան, բարեկրթութեան և լաւ նկարագրի կազմութեան լիակատար հոգածութիւն։ Ֆրանսերէն խօսակցութեան մասնաւոր վարժութիւնք՝ դպրոցական ամբողջ շրջանին մէջ, ընդհանրութեամբ ֆրանսացի միայնուն վարժուհւոյ մը։ Մասնաւոր հոգածութեան առարկայ են նաեւ ձեռական աշխատութեանց և երաժշտութեան ճիւղերը։ Ջութակի դասն աւանդուած են երկու նշանաւոր ջութակահարներ, խօսալով Մ. Բէրլինօ Կալիթմիս և Սինանեան էֆէնտի։ Գիշերօթիկները կ'վայելեն ընտանեկան կատարեալ խնամք և հանգստաւէտութիւն։ Վարժարանն ունի նաև իր մասնաւոր բժիշկը, որ յաճախ կ'այցելէ ու աղայոց առողջութեան վրայ կ'հսկէ։ Վարժարանիս տպեալ Ցայտագիրը, որ ի մէջ այլոց կ'պարունակէ նաև ընդունելութեան պայմանները, փափաքողներուն կ'ղրկուի։ Աշակերտաց վերամուտը տեղի պիտի ունենայ Օգոստ. 25 Բշ. օր, իսկ կանոնաւոր դասաւանդութիւնք պիտի սկսին Սեպտ. 1 Բշ. օր։ Բանակցութեան կամ աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել ի վարժարան առ Տնօրէնութիւնն, ամէն օր մինչեւ կէս օր, իսկ կէսօրէ յետոյ ժամը 6էն 10' արձակուրդի օրերու մէջ՝ կարելի է դիմել նաեւ Մեծ Նոր Խան, վերի յարկ, Թիւ 55 գրասենեակն ուր նոյն ժամերուն պիտի գտնուի վարժարանին Հիմնադիր—Տնօրէնը

15—5 Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—1890ի 4 % Օսմանեան պարտամուրհակաց ունեցողներուն կ'ծանուցուի թէ նոյն պարտամուրհակներուն 27րդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 31/13 Օգոստոսին, Հանր. Պարտուց Վարչութեան պաշտօնատան մէջ, Պոլիս, Ճըղալ Օղլու փողոց։

Կ. Պոլիս 21/3 Օգոստ. 1903 4—2

* * *

ԱԶԴ.—1890ի 4 % Բախօրիթէ Օսմ. պարտամուրհակներուն կ'ծանուցուի թէ յիշեալ պարտամուրհակներու 26րդ վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ 31/13 Օգոստոսին, Հանր. Պարտուց Վարչութեան պաշտօնատան մէջ, Պոլիս, Ճըղալ Օղլու փողոց։

Կ. Պոլիս 21/3 Օգոստ. 1903 4—2

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս նպատակն է տալ միջնակարգ հիմնական կրթութիւն մը, հետեւելով Անգլիական ու Ամերիկեան նոյնօրինակ հաստատութիւններու (High School) ծրագրին։ Նոյն ատեն ալ սակայն նկատի առնելով երկրին պահանջները՝ մասնաւոր խնամք կ'տարուի տոհմային ու Պետական լեզուներու և գրականութեան, ինչպէս նաև Ֆրանսերէնի։ Ամենէն պզտիկ կարգերէն սկսելով կարգ մը դասեր կ'աւանդուին անգլիերէն լեզուաւ, որպէս զի բոլոր աշակերտները կանուխէն ընտելանան անգլիերէնի։ Տնօրէնը՝ Տոքթ. Ջէմպըր՝ կ'աւանդէ Տնտեսականութեան դասն որ մասնաւորապէս կ'յարմարցնէ ընթացաւարտները՝ գործնական կեանքի։ Առողջաբանութեան դասը կ'աւանդէ վարժարանին բժիշկը, որ միանգամայն մօտէն կ'հսկէ բոլոր աշակերտներուն առողջութեանը վրայ։ Գիտական ճիւղերու դասախօսութիւններն արդիւնաւորելու համար՝ վարժարանն ունի պիտանի ու անհրաժեշտ գործիքներու ընտիր հաւաքածոյ մը։ Նախկառոյց նպատակայարմար շէնքն և նորաստաց ընդարձակ հողերն՝ ամէն ժամանակէ աւելի նպաստաւոր են աշակերտներու հանգստութեան և առողջութեան, գիւղն ըլլալով արդէն համբաւաւոր՝ իր մաքուր օդովն ու գեղեցիկ տեսարաններովը։ Վարժարանիս վերաբացումը (24րդ տարեշրջան) տեղի պիտի ունենայ Սեպտեմբեր 3ին (Բ. Ե.)։ Տարեթոշակն է 16 օսմ. ոսկի։ Աւելի մանրամասն տեղեկութիւններու համար դիմել անձամբ՝ Պարտիզակ—Հասուր, Կ. Պոլիս, կամ նամակով՝ Տնօրէնութեան, Պարտիզակ։

15—9

ՈՍԿԵԹԵԼ
Société de Commerce et des Tréfileries réunies «Vladimir Alexéew» et «P. Wischnyakoff & A. Schamschine»

Ռուսիոյ Մոսկուա քաղաքին ոսկեթելի (սըրմա, կլապտան Թել) հռչակաւոր այս գործարանը որուն արտադրած ապրանքները անվարան մեծ ընդունելութիւն գտած են մեր երկրին մէջ, այս անգամ դիմելով Օսմ. առեւտ. նախարարութեան, Օսմ. երկիրներու մէջ ամէնէն գործածուած ծրարներու 5 տեսակ էթիքէթները մենաշնորհ ըրած է, որպէս զի հասարակութիւնը չի զոհուի խարդախողներու կեղծարարութեան։ Հետեւաբար կ'ծանուցանէ թէ անոնք որ այս ծրարներու էթիքէթներուն կեղծերը կ'շինեն ու կ'ծախեն օրէնքին տրամադրած խստութեան պիտի ենթարկուին։

Պատ. յաճախորդներէն կ'խնդրուի ուշադրութիւն ընել Ռուսիաէ արտածուած ապրանքներու յատուկ մարքային որ պէտք է գտնուի անպատճառ թէ՛ ծրարներուն և թէ ճախարակներուն վրայ։ Գործարանին միակ մթերանոցն է **ՍԵՓՈՆ ՃԻՎԱՆ** վաճառատունը Մեծ—Շուկայի Մահմուտ Փաշայի դրան կից, Այնաճըլար, Թիւ 19։ 15—10

ԱՓՕՍԹՕԼԻՔ ԻՆՍԹԻԹԻՒԹ Ի ԳՈՆԻԱ
(ՃԷՆԱՆԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ)

Վարժարանս կ'աւանդէ՝ մեր երկրին մէջ գտնուող ամերիկեան միւս գոլէճներէն բոլորէն յար և նման ծրագրով մը՝ Օսմ., Հայ., Անգլ., Ֆրանս., և Յուն. (Յունաց համար) լեզուներ նաեւ բնական, բնապատմական, ուսողական, փիլիսոփայական են. գիտութիւններ. իսկ երբեմն արուեստ կ'ուսուցանէ կահագործութիւն, լուսանկարչութիւն և ջութակահարութիւն։ Բաց ասոր յառաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ պիտի հաստատէ 3 տարուան Վաճառականական դասընթացք մը՝ ուր մասնաւոր խնամքով պիտի դասախօսուին գործնականապէս առեւտրական աշխարհ., Թուաբ., տոմարակալ., օրէնսգիտութ., վաճառականական և սեղանաւորական գործողութիւններ, պաշտօնական և ոչ—պաշտօնական ամէն տեսակ գրութիւններ Օսմ., Հայ. և ֆրանսերէն լեզուներով են. են., և սոյն ճիւղին աշակերտներն ստիպեալ չպիտի ըլլան գոլէճական միւս դասերուն հետեւելու։ Տարակոյս չի կայ թէ այս նորութիւնն որ կ'պակսէր մեր մէջ մեծ օգուտներ պիտի ընծայէ հասարակութեան։ Գիշերօթիկներու դպրոցական տարեթոշակն է միայն 10 օսմ. ոսկի։ Նոր տարեշրջանը պիտի սկսի սեպտ. 11/24 ին։ Աւելի մանրամասն տեղեկութեան համար դիմել առ Տնօրէն Վեր. Տքդ. Ա. Ց. Հայկազեան ի Գոնիա։ 10—3

ՀԱՅ—ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆ Ի ՄԱՂՆԻՍԱ

Իր Բ. տարեշրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 1/14ին Բշ. օր։ Ցերեկեաններու տարեթոշակն է 10 մէճիտիյէ, ամսական մէյմէկ մէճիտ վճարելի։ Գիշերօթիկներունը 12 օսմ. ոսկի, կէսը կանխիկ, կէսն ալ Ցնվ.ին վճարելի։ Վարժարանս ունի կիգր. Ուսումն. Խորհուրդի հրատարակած Կազմական Կանոնագրին և ժամանակիս պահանջումներուն համաձայն ծրագիր մը որ կը տրամադրէ բարոյական առողջ դաստիարակութիւն և մտաւորական զարգացման անհրաժեշտ ուսումներն և առողջապահութիւն ու մարմնամարզ, նաև հայերէն, տաճկերէն, անգլիերէն և գաղղիերէն, որոց իւրաքանչիւրը կ'աւանդուի լեզուին հմուտ մասնագէտ դասատուներով։ Դիմել առ Փր. Էֆ. Էօլմէզեան, Տեսուչ Հայ—ամերիկեան վարժարանին ի Մաղնիսա։ Վարժարանիս համար կ'ուզուի Դաստիարակ—ուսուցիչ մը որ գիտնայ նաև անգլիերէն։ 3—2

ՆԱՄԱԿԻ 40ՆՈՑ ԿԱՄ 20ՆՈՑ ԲՈՒԼ — և ո՛չ թէ ՍԷՆԷտի կամ Իմփօ—թօղէի բուլ— ղրկել կ'խնդրուի անոնցմէ որք փոքր գումարներու համար Նախաժեռնար կ'ստակն տակաւին բուլ ղրկել առ պահովագրեալ Նամակաւ։ Բօսթահանէի բուլէն զատ ուրիշ բուլեր փոստով կը ծախուին, և տարբերութիւնն առաքողը կ'առժէ ի հարկէ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (122)

ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

ՓՈՂՈՑԻ ԵՐԳՉՈՒՀԻՆ

Բ. ՄԱՍ. —ՄԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԻԴ

—Ես անիրաւութիւն չեմ ըրած, պատասխանեց Պլանշար ուժգնութեամբ։

=Ըրած էք, և դեռ վերջերս, ըսաւ նախարարը։ Դո՛ւք էք որ, նախաքննութենէ մը ետք, ուր հաւասար չափով կ'գտնուէին անկարողութիւն, չարակամութիւն և յամառութիւն, Ժօրժ Կօթիէն զրկեցի՛ք Նղեռնադատ Անտենին առջեւ։ Դո՛ւք էք որ դատական ողբալի սխալի մը պատճառ եղաք։

Պլանշար գլուխը վերցուց.—Այդ սխալը ապացուցուած չէ, ըսաւ։

=Շատ չէ ուշ պիտի ապացուցուի, պատասխանեց Ընդհանուր Դատախազ Մօրիսէ։

—Վստա՞հ էք։

=Այո՛։

Պլանշար, այս պատասխանէն շփոթած, բան մը չըսաւ։ Նախարարը շարունակեց.

—Եւ յետոյ, հանրային ձայնը բարձրացած է ձեզ դէմ։ Ամբողջ Մամուլն հակառակ կ'խօսի և Արդարութիւնն ալ յանցապարտ կ'նկատուի ձեր պատճառաւ։ Պէտք է գոհացում տալ հանրային կարծիքին երբ արդարացի է ան։ Անհա թէ ինչո՛ւ ձեր չնորհազրկութիւնն անհրաժեշտ է։ Անհա թէ ինչո՛ւ ձեր պաշտօնին փոփոխութիւնը պիտի ծանուցանէր պաշտօնաթերթին այս առաւօտուան թիւին մէջ եթէ ձեր քեռայրը չմիջամտէր։ Անհա թէ ինչո՛ւ երեք օրէն պիտի ծանուցուի եթէ...։

=Եթէ ի՞նչ, հարցուց Պլանշար հեւ ի հեւ։

—Եթէ ձեր հրաժարականը չտաք։

=Հրաժարականս տա՛լ, կրկնեց պաշտօնատարը։

—Այդ կերպով գայթակղութեան առաջքը պիտի առնուի։

=Բայց ասպարէզս պիտի խորտակուի՛։

=Դուք ձեր ձեռքով խորտակեցիք, ձեր պարտաւորութիւնները մոռնալով։

=Կրնամ սխալ մը գործած ըլլալ, բայց գործին մէջ չարամտութիւն չկայ։

Նախարարն ուսերը թօթուեց։—Հարցաքննիչ դատաւորի մը սխալը, երբ կը յամառի այդ սխալին մէջ, ոճիր մ'է, պատասխանեց։ Եւ յետոյ, ձեզ հոս բերել չտուի վիճաբանելու համար, այլ առաջարկելու համար ձեզ որ կա՛մ պաշտօնի փոփոխութիւնն ընդունիք և կամ ձեր հրաժարականը տաք։ Եթէ խորհելու պէտք ունիք, մինչեւ վաղ առտու պայմանաժամ կուտամ ձեզ։

Պլանշար ոտք ելած էր, զայրոյթէն դողալով, բայց ինքզինքը զսպելով։—Ընտրութիւնս եղած է, Տէր նախարար, ըսաւ ձայնով մը զոր կ'ջանար հանդարտ պահել։ Անմեղ մը կ'հարուածէք, բայց դուք զօրաւոր էք և անմեղը կ'խոնարհի։ Հրաժարականս կ'ղրկեմ ձեր Վսեմութեան։

Ողջունեց և դուրս ելաւ գինովի մը պէս դողդոջելով։—Կարեկցութիւնս կը չարժէ, ըսաւ Նախարարը։

=Ձեր Վսեմութիւնը չատ բարի է, պատասխանեց Մօրիսէ։ Անիկա կարեկցութեան արժանի չէ։ Թէեւ քեռայրս է, բայց չեմ ներեր որ այսպիսի անիրաւութեան մը պատճառ ըլլայ։ Եւ յետոյ, հարուստ է և ամուսնանի պէտք չունի ապրելու համար։ Իր տեղն աւելի արժանաւորներուն կ'թողու։ Արդարութիւնն ալ ա՛ս է։

Ցետոյ իր շնորհակալութիւնն յայտնելէ և ողջունելէ ետք, Ընդհանուր Դատախազը մեկնեցաւ։ Իր քրոջ ամուսինը լաւ կ'ճանչնար և վստահ էր թէ Պլանշար իրեն պիտի ներկայանար և նախարարին առջեւ զգացած բարկութիւնը պիտի թափէր սփոփուելու համար։ Թերեւս դատական պաշտօնատան դրան առջեւ կ'սպասէր։ Մօրիսէ չէր վախնար այս տեսակցութենէն։ Նոյն իսկ անոր կ'փափաքէր կացութիւնը ճշդելու համար։ Վանտօմ հրապարակին ելնելուն պէս, ակնարկ մը նետեց չորսդին։ Պլանշար հոն չէր։ Կառապանը ձեռքը կտրած, բայց Լանկրիէնի վրայ վստահելով՝ փայլուն վրէժ մը լուծելու համար իր կրած նուաստացումին առթիւ, կառք մը կեցուցած և Ընդհանուր Դատախազին տունը գացած էր։ Սենեկապանը, որ կ'ճանչնար զայն, պատասխանեց որ Մ. Մօրիսէ դուրս ելած էր, բայց Տիկինն անշուշտ կրնար ընդունիլ զինք։ Պլանշար չէր ուզեր տեսնել Տիկինը։—Ո՛չ, տղոնը կ'սպասեմ, ըսաւ։ Եթէ անհրաժեշտ գայ, իմացուցէք իմ ներկայութիւնս։

Պլանշար չատ չսպասեց։ Տասն վայրկեան հազիւ անցած էր երբ Մօրիսէ սալոնէն ներս մտաւ։ Պլանշար, որ մինչեւ այն ատեն ամփոփ էր, Մօրիսէն տեսնելով կատաղի եղաւ։ Դէպ անոր գնաց սպառնալից, և բարկութենէն փոխուած ձայնով մը պոռաց.—Վերջապէս գոհ մնացած ըլլալու էք։ Ձեր նպատակին հասաք։

Ընդհանուր Դատախազն յօնքերը պռստեց։—Ներեցէ՛մ, քիչ մը կամաց խօսեցէք, սիրելի քեռայրս, ըսաւ։ Բարկութիւնն աղէկ չէ։ Ցիշեցէք որ իմ տունս կ'գտնուիք։ Ցիշեցէք նաեւ որ իմ ասպարէզիս վայել յարգանք մը կ'սպասեմ և ձեզի համար բարեկամութիւն չեմ կրնար ընել։ Բարեկիրթ եղէք, ինչպէս եղած էիք ցարդ և լուր տուէք ինձ քրոջս վրայ։ Ցուսամ թէ հետեւանքներն այն արկածին, որուն զոհ եղաւ, ծանր պիտի չըլլան։

=Ի՛նչ հարկ կայ այդ կասակերգութեան, պատասխանեց Պլանշար խուլ ձայնով մը։ Ձեզ խաբուիր։ Ինչերնո՞ւղ պէտք ձեր քոյրը։ Ընտանիքը կարեւորութիւն ունի՞ ձեզ համար։

—Լռեցէ՛ք, հրամայեց Մօրիսէ որ սկսած էր բարկանալ։

Պլանշար, առանց կարեւորութիւն տալու այս հրամանին, զոր նոյն իսկ չլսել ձեւացուց, շարունակեց։—Իմ ազգականիս չէ որ կ'ուզղեմ խօսքս, այլ այն կեղծաւոր պաշտօնատարին որ ընտանեկան կապերն ոտնակոխ կ'ընէ երբ իր անձնական փառասիրութիւնն անպէս կ'պահանջէ։ Ձեր առաջադրած նպատակին հասնելու համար, ձեր փառասիրութեան յագեցմանց մը ապահովելու համար պէտք էր որ մէկը զոհէիք, և զիս ընտրեցիք։ Կ'ընդունիմ թէ տկարութիւն մ'ունեցայ։ Ո՞վ ունեցած չէ իր կեանքին մէջ։ Կ'չահագործէք այս տկարութիւնն և ձեր փառասիրութեան պատուանդանը կ'ընէք զիս, որպէսզի դուք բարձրանաք։ Կ'խորտակէք ասպարէզս, կոտրած կ'մտնէք կեանքս, ոտքի տակ կ'առնէք զիս, ձեր քրոջ ամուսինը։ Գարշելի բան է աս։

Պլանշար կ'փրփրէր և կ'թօթուէր փոխանակ որոշապէս խօսելու։ Կատաղութիւնն ա՛յնքան կ'հնչէր կոկորդը։ Վերջապէս խօսքերն հատան չրթներուն վրայ և լռեց։ Ընդհանուր Դատախազը, չրթները դողդողուն, աչքերը փայլկնացայտ, անոր վրայ խոյացաւ, թեւը բռնեց և չախչախելու աստիճան սեղմեց։—Ա՛հ, դուք խենթ էք ուրեմն, քեռայր, ըսաւ խուլ ձայնով մը։ Ժօրժ Կօթիէն չէ որ դարմանատուն մը գտնուելու էր, այլ դուք։ Ձեզ պէս մարդ մը, պաշտօնատար մը, որ կ'գործէ իր պաշտօնէն վանտուած մէկու մը՝ Լանկրիէնի՝ հետ, իր մասնաւորական կարողութիւններուն տէր չէ անշուշտ։ Կ'կարեկցիմ քրոջս վրայ։ Միւսիւ Ռօժէ Պլանշար, գացէք սորվեցնեցէք ձեր հրաժարականն և չուտով զրկեցէք նախարարին որ կ'սպասէ։ Աւասիկ միակ խորհուրդը զոր կրնամ տալ ձեզ։ Եւ հիմա, աւելցուց Մօրիսէ դուռը ցոյց տալով, խնդրեմ, մեկնեցէք հոսկէ։

Պլանշար կարծես չլսեց։ Անշարժ կեցած էր։—Ես տեղի կուտամ ձեզի, ըսաւ Ընդհանուր Դատախազը, դուրս ելնելով սալոնէն ուր քեռայրն առանձին մնաց։ Քանի մը վայրկեաններ անցան։ Հարցաքննիչ Դատաւորն ինքզինք գտաւ։ Կատաղութիւնը գինովցուցած էր զինք։ Բռունցքը կարկամած և սպառնալից, դարձաւ դէպ ի դուռն ուրկէ Մօրիսէ դուրս ելած էր և թօթովեց.—Այո՛, պիտի տամ հրաժարականը զոր կ'պահանջեն ինծմէ քու շնորհիւդ, բայց կ'երդնո՛ւմ որ օր մը պիտի ցաւիս զիս թշնամի ունենալուդ համար։ Եւ այն օրն հեռու չէ։

Ցետոյ, առանց սպասելու որ ծառայ մ'առաջնորդէր զինք, Պլանշար դուրս ելաւ տունէն։ Կառքը, որ բերած էր զինք, կ'սպասէր դրան առջեւ։ Նստաւ։—Ո՞ւր պիտի երթանք, քաղաքացի, եթէ կը հաճիք, հարցուց կառապանը։

=Բրէ—Սէն Ժերվէ փողոց, պատասխանեց Պլանշար։

ԻԴ

Լանկրիէն այդ փողոցը կ'բնակէր։ Հոն, նոր անակնկալ մը կ'սպասէր Պլանշարի։ Առջի գիշերէն ի վեր, Մ. Ֆիրմէն Ռօլ մեկնած էր, առանց ո՛ւր երթալն ըսելու։ Լանկրիէնի հետ իր վերջին տեսակցութիւնն յիշելով, Հարցաքննիչ Դատաւորն ըսաւ ինքնիրեն թէ անշուշտ ճամբորդութիւն մը պատրաստուած էր իր ծրագիրն ի գործ դնելու համար, որուն արդիւնքը պիտի ըլլար Ժօրժ Կօթիէի մէջտեղէն վերցուիլը։ Բնականաբար ուրախացաւ։ Կրնա՞ր աւելի գեղեցիկ վրէժխնդրութիւն մ'երազել։ Այն խելայեղը, որ Տքդ. Վէրտիէի գիտութեան շնորհիւ պիտի ապաքինէր, այն դատապարտեալը, որու պատիւը պիտի վերահաստատէին և որու առթիւ նուաստացումներու կ'ենթարկուէր, պիտի անհետանար և իր անձնական թշնամիները զինաթափ պիտի ըլլային և անկարողութեան պիտի դատապարտուէին այսպէս։ Դատարան Նախարարը, Ընդհանուր Դատախազը, Ոստիկանութեան Տնօրէնն և Ռուսիենօն պիտի չկրնային բան մ'ընել։ Վախնու բան չկար։ Լանկրիէն զգուշութեամբ պիտի գործէր։ Եւ յետոյ, ենթադրելով որ Լանկրիէն անխոհեմութեամբ գործէր, կասկած մը պիտի չըլլար իր մասին, և ամէնէն ճարպիկ Հարցաքննիչ Դատաւորն իսկ պիտի չյաջողէր իր մեղսակցութիւնն ապացուցանել։ Պլանշար Պաք փողոցի իր տունը դարձաւ խորհելով այն բաներուն վրայ որոցմով պիտի խմբագրէր իր հրաժարականը։ Պէտք էր այնպէս գրել որ յայտնի չըլլար ստիպման տակ հրաժարած ըլլալը։ Իր կնոջ պատահած արկածը հաւանական պատրուակ մ'էր։ Պարտաւոր էր խնամել Տիկին Պլանշարն որուն վիճակը ծանր էր։

(Շար.) Թարգմ. Ժ. ՇԻՐԱԿԱՑԻ